

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 3493
Podružnica Maribor: Aleksandrova
cesta št. 13 — Telefon št. 2453
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2 — Telefon št. 190.
Račun pri pošti čez zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842. Črta čisto
78.190. W en št. 105.241

JUTRO

Naročnina znaša mesečno 25.— Din,
za inozemstvo 40.— Din.

Uredništvo:
Ljubljana: Knafljeva ulica 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Aleksandrova cesta 13. Te-
lefon št. 2440 (ponoči 2582).
Celje: Kocenova ul. 3. Telefon št. 190.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

Španija pred novodiktaturo

Predsednik vlade general Berenguer napoveduje novo diktaturo — Izgredi delavcev in dijakov v vseh večjih mestih

Madrid, 21. novembra, d. V noči od srede na četrtek so nenadoma zasedle vse ceste in trge v notranjosti mesta močne čete civilne garde in policije. Razen teh so bili postavljeni na važnejših križiščih tudi oddelki vojaštva s strojnimi. Posebno močno so bile zastražene vse glavne zgradbe, med njimi glavna pošta, Narodna banka in ministrske palače. Policijski stražniki so ustavljali avtomobile ter preiskali potnike, če imajo pri sebi orožje. Okolica kraljevega gradu je bila podobna taborišču čet.

Te odredbe, ki so zbujale vtis, da je proglaso nad Madridom obsedeno stanje, so zbudile med občinstvom mnogo komentarjev. Splošno je prevladovalo mnenje, da se je vlada zbal izbura nove revolucije iz vrst vojaštva. Poveljstvo nad četami, ki so bile postavljene po madridskih ulicah, je prevzel znani general Mola, ki velja danes kot najresnejši kandidat za morebitnega novega diktatorja.

Glede na te odredbe so naprosili inozemski novinarji ministrskega predsednika generala Berenguerja, naj poda svoje mnenje o političnem položaju. General Berenguer je dejal med drugim tudi sledeče: »Včerajšnje odredbe in zastražanje madridskega središča ni bilo izvedeno zaradi strahu pred kakim državnim prevratom, temveč samo zato, da se vlada prepriča, če razpolaga z zadostno močjo za slučaj kakakega resnega spopada. Nemir, ki se je polastil poslednje čase dela španskega naroda, je treba v kratkem odstraniti, ker ogroža državo. S stavkami in revolucionarnimi akcijami se ne vzmernirja samo španski narod, temveč vse zunanji svet, ki iz gublja zaupanje v Španijo tako, da španska valuta neprestano pada.

Zato naj bi se elementi, ki povzročajo nemire, dobro premislili, preden se odločijo za akcijo te vrste. Zgodi se lahko kaj kmalu, da bodo doživeli ravno nekaj nasprotnega, kakor pričakuje. Imam najboljši namen vladati po zakonih, vendar pa ima ta volja tudi svoje meje. Zato se lahko zgodi zelo kmalu, mogoče celo jutri nekaj velikega. Sedanje stanje nemira in revolucionarnega razpoloženja mora nemudoma prenehati.

To izjavo ministrskega predsednika razlagajo splošno kot napoved, da stoji Španija na pragu nove diktature. List »Sol« poroča, da španski narod ne bo mirno sprejel nove diktature, ker ima že preveč slabih izkušenj s kršenjem zakonov in pretorijanskih diktatur.

Levičarsko-radikalni madridski list »Heraldo« je bil za pet dni prepovedan, ker je kritiziral nočne odredbe vlade ter napovedal, da bi osrednjava splošna stavka, ki bi se razširila na vso Španijo, privedla do padca tudi najmočnejše vlade. Pisec tega članka je bil aretiran ter se bo moral zagovarjati pred državnim sodiščem.

Kandidati za vlado diktature

Madrid, 21. novembra d. Po zadnjih vesteh se že vrše pogajanja za sestavo nove diktatorske vlade, v kateri bi prevzeli mi-

nistrska mesta med drugimi tudi general Martinez Anido, bivši notranji minister v kabinetu Primo de Rive, nadalje general Saro, vojaški guverner v Madridu, in general Barrera, bivši generalni kapetan v Kataloniji. General Mola bi prevzel predsedstvo madridske policije. Baje se že vrše razgovori s posameznimi predstavniki armade, da bi podprla tako vojaško diktaturo. Proti tej diktaturi se je do sedaj odločno izjavil samo infant Don Carlos.

Komunike vlade

Madrid, 21. novembra. g. Kakor se zdi, se je položaj v Španiji ustalil. Berenguerova vlada zbira trenutno močne oddelke čet, o katerih misli, da se nanje lahko zanesa, ker pričakuje republikanskega državnega prevrata. Na republikanski strani očitno vidno enkrat nimajo namena izvesti odločilnega udara, vendar se lahko položaj vsako uro spremeni. Razen tega ni med raznimi delavskimi organizacijami pravega sporazuma, kakšne metode naj bi se uveljavile. Stavkovni pokret je sicer nekoliko popustil, vendar pa se je doslej delo zopet pričelo le v nekaterih obratih. Madrid nudi sliko velikega vojaškega tabora, v katerem so zbrane vse vrste orožja. Ponoči je prišlo v Madrid mnogo vojaških oddelkov iz pokrajine. General Berenguer vodi osebno vojaške priprave. Notranje ministristvo je izdalo komunikue, v katerem ugotavlja, da so Berenguerovo napoved nove diktature marsikje slabo razumeli. Vlada bo uporabila samo zakonita sredstva. V političnih krogih zatrjujejo, da je pustil Berenguer svoje načrte o diktaturi demantirati zato, ker madridska posadka najbrž ne bi bila pripravljena, da bi jih podpirala.

Položaj v ostalih mestih

Barcelona, 21. novembra d. Generalna stavka v Barceloni je tik pred zaključkom. Policija je zelo ostro nastopila proti vodstvu stavke ter je med drugim zaplenila prostore radikalne strokovne zveze. Ponoči se dogajajo na barcelonskih ulicah pogosti spopadi, pri katerih streljajo tako demonstranti kakor policijski stražniki.

V Valenciji so zasedli delavci neko tovarno ter proglasili sovjete. Proti njim je morala nastopiti policija z orožjem, ki jih je razgnala.

V Sevilli so univerzo zaprlj za nedolgo čas, ker so se ponovili dijaški izgredi. V Trianu so napadli stavkajoči zasebne avtomobile, ki so vozili proti Sevilli, ter jih prisilili k povratku. V Alicantu je bila proglašena splošna stavka, ker je policija prišla nekega komunističnega stavka, ki je stavil komunistične letake. Na univerzi v Valenciji sta podala ostavko rektor in dekan pravne fakultete, ker je policija nastopila z orožjem proti dijaštvu na akademskih tleh.

Barcelona, 21. novembra, s. Kljub odredbam delavskih organizacij se še ni pričelo delo v vseh obratih in polnem obsegu. V splošnem se presoja položaj mnogo mirnejše. Doslej ni bilo novih incidentov.

Pogajanja za sestavo nove avstrijske vlade

Socialni demokrati zahtevajo mandat za sestavo vlade — Heimwehr pripravljen sodelovati s Kmetko zvezo

Dunaj, 21. novembra, d. Predsednik krščansko-socialnega kluba dr. Buresch je imel včeraj daljše razgovore s predstavniki drugih političnih skupin. Dr. Buresch se je najprej setal z bivšim zveznim kancelarjem dr. Schobrom, ki ga je naprosil, da bi nadaljeval razgovore danes. Po sestanku z dr. Schobrom se je razgovorjal dr. Buresch z ministrom Starheimbergom, ki je izjavil, da je Heimwehr v načelu pripravljen sodelovati z vlado ter vstopiti tudi v morebitno vlado, v kateri bi bila zastopana Kmetka zveza.

Končno je posetil dr. Buresch tudi dunajskega župana Seitzja, ki je zahteval predvsem takojšnjo ostavko vlade kancelarja Vaugoina ter izrazil željo, da bi nato poveril predsednik Miklas mandat za sestavo nove vlade predstavniku najmočnejše stranke, socialnim demokratom. V slučaju, če bi ne uspel s sestavo vlade, naj podeli predsednik Miklas mandat krščinskemu socialcem kot drugi najmočnejši stranki. Na vsak način pa bodo socialisti vztrajali pri zahtevi, da dobe prvega predsednika v Narodnem svetu.

Končna odločitev bo padla šele v prvih dneh prihodnjega tedna. Krščanski socialci skušajo na vsak način omogočiti sestavo

Grof Bethlen o svojem potovanju v Berlin

Kakor trdi, ne gre za osnove nove politične skupine, temveč samo za izraz spoštovanja predsedniku nemške države

Budimpešta, 21. novembra s. Ministrski predsednik grof Bethlen je odpoval danes opoldne v spremstvu svoje soproge v Berlin.

Pred odhodom je izjavil zastopnikom tiska, da porablja z največjim veseljem prilžnost, ki mu jo daje povabilo nemškega zunanjega ministra, da odide v prestolnico Nemčije, zvezano že stoletja po svojih kulturnih in političnih odnosih z Madžarsko. Ministrski predsednik je izjavil, da je pripravljen na to, da se bodo v zvezi z njegovim potovanjem v Berlin pojavile v tisku zopet najrazličnejše kombinacije o sestavi revizijskega bloka. Zato mora biti pri tej priliki z vsem poudarkom naglasiti, da njegov obisk v Berlinu ni v nobeni zvezi z ustvaritvijo kakršnekoli nove politične

skupine, temveč ima v glavnem namen, da bi v imenu madžarskega naroda izrazil pred vsem svetom predsedniku države spoštovanje madžarskega naroda ter potrdil topla prijateljska čustva, ki jih goji madžarski narod do velikega nemškega naroda.

Novi predsednik grškega senata

Atene, 21. novembra s. General Paraskevopoulos je bil s 23 glasovi proti 9 izvoljen za predsednika senata.

Turčija naroča topove v Italiji

Rim, 21. novembra AA. Turčija je naročila v Ansaldovih tovarnicah v Pizzuoliju pri Neaplju topove v vrednosti 150 milijonov lir. Tovarnice so doslej izdelovale topove za italijansko vojno mornarico.

GOSPODARSKO IN FINANČNO

PREROJENA JUGOSLAVIJA

Objektivna in zanimiva sodba uglednega angleškega finančnega lista o našem gospodarskem in finančnem položaju

London, 21. novembra. M. Ugledna gospodarska revija »Monthly Review of Central Europe«, ki jo izdaja Anglo-Internacionalna banka v Londonu objavlja pod naslovom »Gospodarska obnova Jugoslavije« daljši članek o gospodarskem položaju v srednji in jugovzhodni Evropi. Članek pravi med drugim:

»Bančnik, ki dobro pozna finančne in gospodarske uspehe in neuspehe, ki so vzemirjali Srednjo in Jugo-vzhodno Evropo po svetovni vojni je nedavno izjavil, da so po njegovem mnenju spremembe v splošni finančni in gospodarski situaciji v zadnjem letu v Jugoslaviji tako pomembne, da nudi ta država sliko o gospodarsko popolnoma prenovljeni državi. Proračun za leto 1930-1931, ki predvideva izdatke v znesku 13 tisoč 348 milijonov, je za 883 milijonov večji od prejšnjega, odnosno, ako upoštevamo naknadne kredite v lanskem proračunu, za 340 milijonov večji. To povečanje pa je v glavnem posledica reorganizacije administracije in odplačevanje državnih dolgov. Za plačilo državnih dolgov je bila določena vsota 121 milijonov dinarjev. 238 milijonov je bilo odobrenih za produktivne investicije ministrom za promet, za šume in rude in za poljedelstvo, dočim odpade ostanek 297 milijonov za notranje in prosvetno ministristvo, na ministristvo javnih in del in ministristvo vojske in mornarice. Z ozirom na gospodarski razvoj države, izboljšanje administracije in pravilno razdelitev davčnih bremen je upravičena nada, da bo mogoče pokriti te povečane izdatke brez uvedbe višjih novih davkov. Pričakuje se, da bodo direktni davki s carinami vrgli za 170 milijonov več, na drugi strani pa je treba upoštevati povisane remonacijskih davkov po Youngovem načrtu, ki bodo znašali 263 milijonov.

O splošni finančni situaciji v Jugoslaviji pravi članek: Znano je, da je dinar stabilen že več let. Znižanje obrestne mere pri Narodni banki od 6 na 5,5 odstotkov se smatra za zelo dober znak in korak, ki bo v

veliki meri dvignil trgovino. Povečanje zlate podlage in deviz pri Narodni banki predstavlja najpomembnejše dejstvo v finančnem položaju Jugoslavije. Dočim so znašale rezerve zlata in deviz 1. decembra 1928 1.690 milijonov, so narasle do 31. decembra 1929 na 2.527 milijonov. Točni podatki kažejo, da so te rezerve ohranjene. Promet bankovcev je znašal koncem leta 1928 5.528 milijonov, koncem leta 1929 pa 5.818 milijonov. Iz najnovejših statističnih podatkov je razvidno, da je ohranjena ravelacija v obtoku bankovcev.

Tekom leta 1929 je bil dosežen tudi velik napredek glede razčiščenja položaja države kot dolžnice v inozemstvu. Vojni dolgovi v Franciji so bili urejeni v zvezi z Youngovim načrtom pod pogoji, ki se lahko smatrajo za zelo ugodne. Pozneje je bil dosežen tudi sporazum o valorizaciji srbskih pred

Fašistična gospodarska operacija

Akcija vlade in fašističnega vodstva hoče doseči splošno pocenitev življenja na štirikratno predvojno višino

Rim, 21. novembra. d. Z. Znižanjem plač državnih in javnih uslužbencev se je pričela nova faza borbe za splošno pocenitev življenja. Iz vseh pokrajin Italije prihajajo poročila, da prebivalstvo v polni meri razumeva in odobrava to energično operacijo za ozdravljenje italijanskega gospodarskega življenja. Vlada in drugi vodilni fašistični krogi so z dosedanjim potekom in uspehom svoje akcije zadovoljni in so prepričani, da bo dosegla svoj cilj.

Prvo etapo v borbi za pocenitev življenja naj tvori splošno znižanje cen za vse potrebščine brez izjeme v razmerju, v katerem so bili znižani uradniški prejemki. Druga etapa bo nato stremela, da se vse življenske potrebščine pocenijo še bolj, tako da bodo dosegle v primeri s predvojnimi cenami ono razmerje, v katerem je stabilizirana lira, to je 1:4.

Kakor se zatrjuje v vodilnih fašističnih krogih, bo prva etapa kmalu dosežena, ker je po mnogih mestih večina trgovcev, obrtnikov in industrijevega tako po vladnem odloku o znižanju plač na lastno iniciativno znižala cene svojemu blagu za povprečno 10 odstotkov. Na one trgovce in industrije, ki s tako pocenitvijo še odlašajo, pa bo izvršen primeren pritisk vladnih in fašističnih organov in bodo tudi v najkrajšem času sledili vzgledu vlade. Zlasti gre za strobenje vlade za tem, da se znižajo tudi stanovanjske najemnine; mnogi hišni gospodarji so to že storili, drugi še bodo.

Zaradi tega brzega efekta vladne akcije se, kakor zatrjujejo listi, že skoro docela poleglo tudi vznemirjenje, ki s je polastilo uradnikov in drugih javnih namestencev po objavi odloka o znižanju plač. Namestenci upajo, da se ob splošni pocenitvi življenja njihov položaj kljub znižanju prejemkov ne bo poslabšal, da pa se bo celo poboljšal, ako se vladi posreči izvesti tudi drugo

etapo svojega programa in znižati cene vseh potrebščin na štirikratno predvojno višino.

Milan, 21. novembra. s. Fašistično službeno kampanjo za znižanje cen podpira tudi časopisje z največjo intenzivnostjo. Listi nastopajo zelo ostro zlasti za znižanje najemnin in zahtevajo, da se mora tudi ta postavka prilagoditi novemu gospodarskemu položaju. Prefekti in fašistični zvezni tajniki v posameznih provincih nadzorujejo akcijo za znižanje cen, ki se ne nanaša samo na najpotrebnejše, temveč tudi na luksuzne predmete. Da bi sledila zgledu vlade, bosta tudi zbornica in senat znižala dijete svojih članov. Tudi člani italijanske akademije so se pridružili temu pokretu. Časopisje z zadoščenjem objavlja vse primere, v katerih so hišni posestniki prostovoljno znižali najemnine za stanovanja. V Padovi, Milanu in Turinu so hišni posestniki napovedali znižanje najemnine za 10 do 12 odst.

Trst, 21. novembra. d. V zvezi z odlokom vlade o znižanju uradnih plač piše današnji »Piccolo«, da se varajo oni, ki mislijo, da bo ostalo samo pri tem znižanju. Cilj vlade ni, naglašajo list, da zniža samo plače in na ta način prišede v državno gospodarstvo, marveč zasleduje pri tem velikopoteznejši načrt. Vlada hoče znižati cene na razmerje 1 : 4 s predvojnimi cenami. Robec, ki je stal pred vojno 1 liro, stane sedaj 7 lir. Če bi se znižala cena samo v razmerju z znižanjem prejemkov, bi moral stati ta robec samo 6.15 lir. Temu pa ni tako. Cena tega robca se mora znižati na največ 4 lire. V enakem razmerju morajo pasti tudi cene vsem drugim življenjskim potrebščinam.

Kakor »Piccolo« pozdravlja tudi »Popolo di Trieste« odlok vlade in našteva skleske raznih organizacij, ki so prostovoljno sklenile znižanje prejemkov. Obenem poziva list zdravnike, odvnetnike in vse javne delavce, naj sorazmerno znižajo svoje honorarje. Za zgled, kako morajo slediti odloku vlade tudi občine, navaja list primer Ogjeja, ki je na večerajšnji seji mestnega zastopstva znižal vse občinske takse in trošarine za 10 odst. ter pozval tudi hišne posestnike, naj znižajo najemnine. Končno poudarja list, da bodo od te splošne redukcije izveti samo upokojeanci, katerih prejemki ostanejo neizpremenjeni tudi v bodoče.

Seja načelstva in izvršnega odbora SKJ

Beograd, 21. novembra p. Včeraj in danes sta imela v Beogradu svoje seje načelstvo Sokola kraljevine Jugoslavije in izvršni odbor. Načelstvo je na svoji seji razpravljalo o raznih tehničnih vprašanjih ter odobrilo razne pravilnike. Med drugimi važnejšimi točkami dnevnega reda je bila razprava o delovanju prednjaških šol v Mariboru in Ljubljani, ki bodo v kratkem pričele z intenzivnim delom. Izvršni odbor je v glavnem razpravljalo o tekočih vprašanjih ter določil dnevni red za prihodnji glavni sestanek, ki se bo vršil meseca marca. Na tem sestanku se bo razpravljalo o odnosih Sokola do vojske, šole in vere.

Šolski zdravniki morajo biti specijalisti

Beograd, 21. nov. AA. Po členu 6. zakona o zdravstveni zaščiti učencev morajo biti zdravniki, ki opravljajo službo v šolah specijalisti za šolsko higieno, če jim je to edin posel, če pa jim je to postranski posel, morajo prej napraviti tromesečni tečaj in šolsko higieno na centralnem higijskem zavodu ali šoli narodnega zdravlja. Zaradi tega je odredil minister prosvete, da se smejo na šolah nastavitvi samo zdravniki s kvalifikacijo po odredbah člena 6. zakona o zdravstveni zaščiti učencev.

Zakon o umetnih sladilih

Beograd, 21. nov. AA. Ni. Vel. kralj je podpisal in proglasil zakon o prometu in kontroli umetnih sladil.

Za umetna sladila se smatrajo vsi kemijski proizvodi, ki imajo sladilno moč od sladilne moči sladkorja (Saharoz). Zabranjuje se obrtno proizvajanje umetnih sladil kot življenjskih potrebščin in njihova prodaja.

Ta prepoved se ne nanaša na zdravniške in higijske predmete, ki jih izdelujejo lekarnari za bolnike, bolnice in zdravilišča. Izjemoma more minister za socialno politiko oziroma ban na predlog prvoinstančne splošne upravne oblasti dati dovoljenje tudi obrtnikom, da pripravljajo umetna sladila za bolnike in bolnice.

Uporaba polpnevmatičnih gum dovoljena

Beograd, 21. nov. AA. Minister za javne gradbe je obvestil gospodarske zbornice, da morejo motorji, avtomobili in prikolice v smislu § 30. uredb o zaščiti javnih potov poleg pnevmatičnih gum uporabiti tudi takozvane polpnevmatične gume.

Masarykova ulica v Zagrebu

Zagreb, 21. novembra d. Regulacijski odbor zagrebskega mestnega odbora je na svoji današnji seji sklenil, da se prekrsti Marovska ulica, ki gre od gledališča do palače Croatia v Preradovićevo ulico, za Ulico prezidenta Masaryka. Zagreb hoče na ta način manifestirati svoje spoštovanje do velikega Čehoslovaka.

Odhod dr. Vokača iz Beograda

Beograd, 21. novembra p. Danes dopoldne je definitivno zapustil našo prestolnico svetnik čehoslovaškega poslanstva dr. Leon Vokač s svojo soprogo. Na kolodvoru se je poslovilo od prijubljenega javnega delavca celokupno osebje čehoslovaškega poslanstva, čehoslovaška kolonija in mnogostevilni člani JČIge ter drugi ugledni predstavniki beograjske družbe.

Zaradi brezposelnosti v smrt

Zagreb, 21. novembra. n. Danes ob 6. zvečer je opazil neki pasant na travniku ob Vinkovičevi ulici na periferiji mesta dvojno mladit deklet, ki sta se zvijali v smrtnih krčih. Poleg njih so ležale prazne steklenice, iz katerih se je širil duh po oetni kislini. Obe sta bili nezavesne ter so ju prepeljali v bolnico. Tam so ugotovili, da gre za 15-letno Zoro Železnik, brezposelno knjigovodsko učenico in 15letno brezposelno služkinjo Katio Ratakovič. Zora je kmalu prišla k zavesti ter je izpovedala, da sta se obe odločili za prostovoljno smrt, ker kljub vsemu prizadevanju nista našli dela. Katica je pozno zvečer še vedno brez zavesti in zdravniki nimajo upanja, da jo ohranijo pri življenju.

Japonski izvozniki v Beogradu
Beograd, 21. novembra p. V Beogradu so prispeli zastopniki japonskih izvoznikov, ki so prepotovali skoraj vso Evropo. Namen njihovega potovanja je uvedba gospodarskih stikov in proučevanje možnosti medsebojnega izvoza in uvoza. Tekom današnjega dne so posetili razne gospodarske ustanove in organizacije v Beogradu ter se informirali o gospodarskem položaju naše države.

Seja upravnega odbora Narodne banke

Beograd, 21. novembra AA. Jutri dopoldne se bo vršila seja upravnega odbora Narodne banke kraljevine Jugoslavije. Na seji se bodo poleg čisto tehničnih stvari razpravljala tudi vprašanja o razdelitvi gospodarskih kreditov.

Praznik v Beogradu

Beograd, 21. novembra p. Beograd je danes v docela prazničnem razpoloženju. Poleg sv. Nikolaja je današnji praznik sv. Arandjela, praznik rodbinskih slav. Skoro pol Beograda je danes slavilo, svoje slave pa so imele tudi mnoge ustanove, tako med drugim Avtoklub, Saborna cerkev, Društvo kneginje Ljubice, Akademski pevski zbor »Obilice«, zadruga mesarjev itd. Posebno svečana je bila proslava v Avtoklubu, kjer sta prisostvovala svečanostim tudi princ Pavle in kneginja Olga.

Ureditve uličnega prometa v Zagrebu

Zagreb, 21. novembra n. V svrhu ureditve prometa na ulicah je zagrebska policija na najprometnejših krajih začrtala po trotoarjih bele črte kot mejo za pešce. Ker pa deževje te za barvo zarisanе črte sproti izpiira, bodo sedaj vdelali v asfaltno pločnike kovinaste ploščice.

Usodna pomota

Subotica, 21. novembra n. Pred tukajšnjim okrožnim sodiščem je bil danes obsojen trgovec Vilim Rosenberg na štiri mesece zaporu in 1.800 Din globe, ker je prodal Franu Sokolaju namesto Franco-Jozefove grenčice oetno kislino. Sokalaj je v dobri veri, da ima zdravilno vodo, naglo napravil nekaj požirkov ter nato kmalu umrl.

Volčja nadlega

Gospić, 21. novembra n. Včeraj se je v selu Živnik pojavilo osem volkov, ki so napadli stajo ovc ter raztrgali 17 glav drobnice. Le z največjim trudom so seljaki požrešne zverine pregnali in jih deloma pobili.

Znižanje plač v Nemčiji

Berlin, 21. novembra s. Državna vlada je med drugimi važnimi zakoni predložila državnemu svetu tudi zakonski načrt o znižanju prejemkov od 1. februarja 1931 dalje za 6 % in zakonski načrt o omejitvi osebnih izdatkov v javni upravi.

Pomemben vzgojeslovni jubilej v ČSR

Pred desetimi leti je čehoslovaška učiteljska organizacija ustanovila v Pragi šolo visokega pedagoškega študija, na kateri deluje danes 70 univerzitetnih profesorjev in docentov, 11 asistentov, 29 praktikov (strokovnih učiteljev in profesorjev). Poleg tega ima šola 23 uslužbencev. Poslušalci hospitirajo pri 30 učiteljih praških šol. Na njihovih oddelkih je letos vpisanih 700 poslušalcev. V prvem oddelku (pedagoški študij) se izobražajo učitelji, ki že delujejo na šolah, v dveletnih kurzi. Tu predavajo univerzitetni profesorji, vrše se psihološki in pedagoški poskusi, dela se v seminarjih itd. Absolventov je približno 1600. Drugi oddelk (visokošolskih kursov) je tudi dveleten in pripravlja učitelje osnovnih šol na strokovne izpite, da bodo lahko poučevali na meščanskih šolah. Absolventov je že preko 1400. Poleg tega se vrše redni kurzi ročnih del, ki se razdele na oddelke za modeliranje po naravi (vodi akadem. kipar), oddelke za dela brez delavskih pripomočkov, oddelke za dela iz papirja in poseben za dela iz lesa.

Nadalje je pri šoli visokega pedagoškega študija pedagoška fakulteta, katero obiskujejo absolventi srednjih šol, da se v štiri semestri vsestransko pripravijo za svojo poklic. Poslušalci so obenem vpisani na filozofski fakulteti. Fakulteta jih pripravlja kot teoretično (predavanja univ. profesorjev) tako tudi praktično (študij metod, prisostvovanje v šolah in lastni poskusi). Peti oddelk je zavod za poskusno psihologijo in pedagogiko, katerega vodi univ. prof. O. Čalun, O. Forster, F. Seracky in doc. V. Přihoda, doc. S. Velinsky in asistent dr. J. Rameš. V zavodu je posebna študijska knjižnica za poslušalce. V šestem oddelku pedagoškim

Naši kraji in ljudje

Zasluzno delo naših holandskih prijateljev

V Rotterdamu na Holandskem je 15. t. m. izšla 1. številka lista »Jugoslavije«, ki je glasilo Holandsko-jugoslovenske trgovinske zbornice v Rotterdamu. Ta zbornica je bila osnovana 15. avgusta t. l. Ustanovil jo je naš generalni konzul v Rotterdamu H. H. van Dam, znani naš dobri prijatelj, ki je letos spomlad posetil naše kraje in se poln navdušenja za naš narod in naše zemljo, vrnil v svojo domovino. V »Holandsko-jugoslovensko trgovinsko zbornico« so vstopili najodličnejši zastopniki holandske trgovine in industrije, kakor A. F. Dijkgraaf, generalni tajnik rotterdamske ladjedelniške družbe, van Hasselt, direktor rotterdamske bančne zveze, van Hat-tum, direktor holandske paroplovne družbe, de Kock, direktor zavarovalnice »Vim-ros«, Smith, Pierot, Stokdijk, veletržci in več drugih odličnih mož trgovske stroke. Zbornica je izvolila za predsednika van Dam-a, za podpredsednika Dijkgraafa, za generalnega tajnika pa van Hasselta. Njen namen je poglobiti gospodarske zveze med Holandsko in Jugoslavijo.

Temu cilju služi tudi njeno glasilo »Jugoslavije«, katere prva številka je pravkar izšla. List priobčuje celo vrsto izvršnih člankov gospodarske in informativne vsebine, slike naših holandskih prijateljev, naših ministrov Demetroviča, dr. Švrjuga in dr. Frangeša, kakor tudi slike in opise naših krajev, kakor Vintgarja, Bohinjske Bistrice, Plitviških jezer, Korčule, Splita, Lapa, Beograda itd. Uvodnik »Stap voor Stap vooruit« (Korak za korakom naprej) je napisal van Dam. Članke in razprave v listu pojasnjuje dve geografski karti Jugoslavije. Nadpis nad prvo kartjo »Jugoslavija — najidealnejša južnoevropska zemlja za turiste« in pod njo članek »Een Paradijs voor Toeristen« kaže dovolj jasno, kakšnem namenu služi ta karta. Članek »Het Koninkrijk Joegoslavië« (Kraljevina Jugoslavija), ki ga je napisal urednik lista Christian Günther, vsebuje vse za izozemca potrebne temeljne politične in gospodarske podatke o Jugoslaviji. »Kakor je iz navedenega razvidno, dela list živahno propagando za našo državo in naš narod. Da ta propaganda ne ostane brez uspeha, o tem smo lahko prepričani, to tem bolj, ker namerava Holandsko-jugoslovenska trgovinska zbornica prihodnjo spomlad prirediti ekskurzijo poklicnih holandskih turistov v naše kraje, zlasti na naš Jadranski kanal. Naši holandski prijatelji so torej krepko na delu, da vzbude živo zanimanje za našo domovino v najširši nizozemski javnosti. Naj sprejmo za vse, kar store dobrega za nas, našo iskreno zahvalo!

Krsna slava

Beograd, 19. novembra. Jesen se bliža kraju in z njenim slovesom prihajajo »krsne slave«. Prva jesenska slava je padl 27. oktobra — po starem 14. oktobra — sv. Paraskeve. Za njo prihaja Mitrov dan, sv. Dimitrije 8. t. m. (Gjurjevan danak hajdučki sastanak, Mitrov dan hajdučki rastanak), ki se smatra za začetek pozne jeseni, ko je listje že popadalo z dreva in je že sneg pobelil vrhove planin, nekdanjega kraljevstva nekdanjih hajdukov, ki so se na Mitrov dan razhajali, da si za zimo poiščejo zavetja pri svojih gorskih vasičah, kjer so se čutili varni pred svojimi turškimi zasledovalci. Za krsni časni i slobodu zlatnu, pa je zopet zaozilo čez hrib in dol na dan Zelenega Jurja, na Gjurgjevan danak, ki je obenem tudi zadnja zimska »slava«. V poletju se slava slavi le zelo poredkoma in je prav za prav edino sv. Petar eden tistih poletnih svetnikov, ki si ga je večje število družin izposilo za svoja gospodarska zasidranja. To da sedaj, jta proti Božicu in takoj po Božicu, pa slede slave kar druga za drugo, a eden tistih svetnikov, ki štejejo največ časticev, se praznuje prav ta teden, 21. (8.) novembra, sv. Mihael, ali kakor se narodno pravi, sveti Arhandjel. Ta dan je v Beogradu skoraj ni večje hiše, kjer ne bi vsaj v enem stanovanju gorela slavka sveča, a tuptam se vidi, da tudi po tri, štiri in še več družin v isti hiši slavi svojo slavo ta dan. Če se pogleda pred takimi dnevi v beograjske liste, se najdejo po celi stolpci objav, ki napovedujejo, da bo ta in ta družina slavila krsno slavo sv. Arhandjela Mihajla, dočim se pa v drugih obveščajo, da ta in ta ne bo slavil slave doma, temveč tam in tam pri svoji rodbini, da bo slavil samo v najbližjem rodbinskem krogu, da letos ne more slaviti zaradi bolezni, zaradi žalosti v porodici, da bo sicer slavil, ali da zaradi tega ali onega vzroka ne more sprejemati gostov itd.

Slava je v resnici eden najlepših versko-narodnih običajev naših bratov pravoslavne vere, versko-narodni običaj, ki pa je tako izrecno in izjemno srbski, da je dejanski najzastopnik naše predelne obeleže je srbske narodnosti. Bolgari in Rusi ne slavijo krsne slave, a ne slavi je tudi noben drug pravoslavni narod, niti Grki niti Rumuni. In ker se slavi krsna slava po vsem južnem delu naše države, tudi v tako imenovani »Makedoniji«, so ravno zato vsi temeljiti poznavalci nas južnih Slovanov vedno smatrali narod v teh krajih za Srbe, dasiravno se jezikovno precej razlikuje od podunavskih in dinarsko-primorskih Srbov.

Slava je največji praznik za vso družino in je dedna v vsem moškem kolenu. Zenska dobiva slavo po možu. Glavni znaki slave so slavka sveča, ki mora biti voščena, »koljivo« (žito) — kuhana pšenica pomšana z orehovimi drobtinami in sladkorjem in »kolače«. Svečo, ki naj gori v najlepši sobi oba dva dneva slave, užiga gospodar, če bi pa bil odsoten on ali pa če ni več med živimi, pa oni član družine, na katerega kot prvega prehaja slava, najstarejši sin itd. Zenska ne sme užigati slavke sveče in če ostane družina brez moškega potomca, mora priti užigati svečo kak drugi moški sorodnik. Če bi takega ne bilo, slavijo ženske same brez sveče.

Imovite družine povabijo svečnika, da pride blagoslovljati kolač in sličen na dom, da tu z gospodarjem ali njegovim namestnikom obavi »sečenje kolača«. Več na slaviteljev pa pošlje kolač v cerkev k skupnemu blagosloavljanju. To je za sedanjše čase obče gospodarske krize mnogo

primernejše, ker je ceneje. V cerkvi se opravi z eno ali poldrugo »banko«, če pa prideta svečenik in cerkvenik na dom, pa je treba odriniti vsaj 15 »bank«.

Pri sečenju kolača je velikega pomena, kdo dobi oni srebrni denar, ki ga je gospodar zamesil v kolač, in na kateri strani se ga je prijelo testo, ali na glavi ali na številkah, ker to pomeni ali srečo pri denarju ali pa pri letini in ostalem gospodarstvu.

Potem pa prihajajo gostje, ki čestitajo k slavi: »Vesela vam slava!« Pa se malo posedi, vzame žličico »koljiva«, popije čašico rakije, vina, črne kave, použije žličico »sladkega«, kosček kolača in slaščic, ki jih je gospodinja pripravljala par dni pred slavo, malo pokramlja, pa gre in napravi prostora drugim. Goste sprejema gospodar, ki ves dan ne sme sedeti, temveč šele zvečer k večerji, ki se pripravi za povabljenе goste kar najsičajneje in v najbolnejši meri. Poklicjejo se tudi cigani in z njimi se kolo in zapleše vse, kar se zna. Drugi dan je manj slovesen in je bolj za domače. Toda tudi ta dan more priti vsak, tudi popolnoma neznan tujec, katerega ravno tako sprejmejo kot najboljšega gosta, in njemu, pa naj bi bil najimennitnejši gošpod ali pa revež berač, gre od vsake jedi prvi založaj.

Slava je največji praznik za družino in za ta praznik, ako nikdar drugače, se mora hiša bleščati od čistosti. In varčevanja se tedaj ne pozna. Potrosi se več kot drugače celo leto, kajti za slavo ne sme manjkati prav ničesar. Ta dan se mora hiša izkazati. V današnjih časih je to pač nekoliko težko in ravno zato se čita prav gotovo tudi toliko objav, da se bo slavila slava samo v najbližjem krogu. Samo popolnoma opustiti se ne sme, ker bi to brez dvoma prineslo nesrečo družini.

Zato pa: Vesela slava svima koji je slave!

Iz dežele jezer

(Otvoritev predavanja v društvu »Sočec«.)

Ljubljana, novembra. V soboto zvečer se je vršilo v velikem salonu restavracije »Pri Levcu« otvoritev predavanja društva »Sočec«. To je že 11. sezona obstoja in delovanja imenovanega društva, ki je eno najagilnejših, največjih in najuplivelnejših društev v Ljubljani. V njem se zbirajo naši rojaki od Soče in Jadrana, kakor tudi marsikak drug prijatelj naših rojakov onkraj modrih kolov. Društvo šteje nad 1500 članov in ima za program kulturno delovanje ter gojitve ljubezni do rodne grude in zbiranje raztresenih udov iz vsega slovenskega ozemlja.

Društvo goji predvsem podučna ljudska predavanja in to otvoritveno predavanje je pokazalo, kako se naš narod zanima za napredek in kulturo. Dvorana je bila nabito polna, da je mnogi poslušalec moral stati in da so morali nekateri celo oditi. Bilo je nad 250 poslušalcev, kar je pač za naše razmere zelo velik uspeh.

Pred predavanjem je v odsotnosti predsednika dr. Puca, ki se je mudil po nujnih opravkih v Beogradu, spregovoril par umestnih besed društveni podpredsednik g. Ivo Sanein, ki je dal nato besedo predavatelju g. ravnetelju Karlu Mahkoti.

Za prvo predavanje si je društveni odbor »Sočec« izbral predavanje pod naslovom »Iz dežele jezer«. To predavanje je bilo najbolj umestno za otvoritev letošnje sezone radi tega, ker smo se hoteli na ta način spomniti one dežele, ki je bila ena izmed najpristnejših slovenskih pokrajin še pred kraljevim stoletjem in ker se spominimo na ta način najboljšega velikega kulturnega pokreta v 19. stoletju, ki je uplival in odločeval na vseh naših nadaljnjih kulturnih in političnih napredkih. Spominimo se tudi najumestnejše na ta način dežele, ki nam jo je odvzelo pred 10 leti sovražna in zavist. To je naša lepa Koroška.

Ravnatelj Mahkota nas je popeljal kakor izkušeni predavatelj in pedagog pri agilen narodni delavec v deželo bogatih polj, krasnih gor, čistih jezer, težkih bojev, lepe pesmi in v zibelko naše slavne narodne preteklosti. Tu nam je zgodovino obrnila prvi slovenski kulturni spomenik. V Celovcu je izšel leta 1592. prvi slovenski slovar. Leta 1848 nam je Celovec zopet rodil in uresničil mnogo naših narodnih zaved. Tu se je ustanovila leta 1852. slavna Mohorjeva družba, ki je štela ob svoji 60letnici nad 90.000 članov. Prvi slovenski politični in leposlovni listi so zagledali luč sveta v Celovcu. Slovenstvo se je v Korotanu najlepše razvijalo, ko je v začetku 80. let preteklega stoletja Nemec zastavil vse svoje silo, da nas potuji, da nas v svojem pritisku proti jugu požene preko visokih Karavank in da se zareže v naše telo čez Kranjsko proti oba-

lam Jadranskega morja. Nemci so si že ustvarjali svoj most preko Ljubela pri Sv. Ani nad Tržičem in so že postavili posamezno nogo v naš gorenjski Tržič in na Jesenice ob Savi. Takšen je bil položaj, ko je leta 1914. pretrgala svetovna vojna velike načrte prodirajočega nemstva in odločila, da se zaenkrat in za vselej to prodiranje ob Karavankah zaustavi.

Predavatelj nam je podal statistični pregled Slovencev v Korotanu in ugotovil, da se na podlagi različnih statističnih metod da jasno sklepati na število Slovencev na Koroškem, ki jih je gotovo 80.000. Pokazal nam je številke privatnega ljudskega štetja v 57 občinah, kakor tudi številke po župnijah.

Sledilo je na to kakih 50 skiptičnih slik, ki so nam pokazale vso lepoto in zgodovino dežele jezer. G. predavatelj je znal vpletati prav dobro razne pesmice iz slovenskega Korotana ob priliki, ko nam je slika pokazala dotični kraj, kjer se je rodila kak slovenska pesem. Poslušalci so bili zelo hvaležni za to lepo predavanje in so navdušeno ploskali ob koncu predavanja.

Gospodična Klavorova je deklamirala »Hajdukovo oporoko«: z občutkom in umestnim poudarkom. Tudi pesem je bila srečno izbrana. Mali Klavorov pa nam je pokazal svoje pevске sposobnosti in nam pravo lepo zapel »Gor čez izaro«. Pevski Zavrtinov kvartet nas je s svojimi koroškimi pesmicami in z izvežbanimi glasovi popeljal preko Karavank, »kjer so me zibal« mamica moja.

Bil je lep, pomemben večer in društvo »Sočec« je lahko z uvodom v vsakem ozrtu zadovoljno.

Vesti iz Dolenjskih toplic

Letos se je sv. Martin dobro izkazal in »i prinesel, dasi je bil lep in solnčen, po kmečkem prerokovanju napovedanega snega. Tudi Martinova nedelja je bil lep, topel in solnčen dan, ki je zval

Za BOŽIČ in MIKLAVŽA

JE KONFEKCIJA ZA GOSPODE IN DAME

od tverke Fran Lukič, Stritarjeva ul.
NAJBOLJ DOBRODOŠLO IN KORISTNO DARILO.

Domače vesti

* Sola Nj. Vis. prestolonaslednika Petra pri Devici Mariji v Polju. Novo šolsko poslopje pri Devici Mariji v Polju je došlo ob Nj. Vel. kralja dovoljenje, da sme nositi naziv: narodna osnovna šola Nj. Vis. prestolonaslednika Petra.

* Spomenik kralju Petru v Kastvu. V Kastvu se je konstituiral odbor z nalogo, da postavi tamkaj dostojen spomenik blagopokojnemu kralju Petru Osvoboditelju. Spomenik bo izdelal kipar Meštrovič.

* Odlikovanja. G. sreski načelnik je izročil na zadnjem uradnem dnevu v Hrastniku dolskemu kaplanu g. Vrbajnsku red sv. Save 5. razreda. Odločeno narodno-kulturnemu delavcu iskreno čestitamo! — Z redom jugoslovenske krone V. razreda sta bila odlikovana gornjeradgonski učitelj in rezervni pehotni poročnik g. Žarko Burja ter postajni načelnik na Vidmu-Krškem in rezervni kapetan II. klase g. Bogomir Milost. Čestitamo!

* Izpremembe v državni službi. Pri direktorju državnega rudnika v Velenju sta dosedanja pripravnik Franc Kenda in Edvard Sadran napredovala za rudarska tehnična uradnika v 8. skupini I. kategorije. Za vršila dolžnosti upravnik carinarice I vrste sta imenovana Vaso Viper na Rakeku in Josip Jurič v Gornji Radgoni.

* Za inženjerja gradbene stroke sta diplomirala včeraj na tehniški fakulteti ljubljanske univerze gg. Berti Plemelj z Bleda in Dimitrij Bartenjev iz Rusije. Naše iskrene čestitke!

* Politčno-upravni praktični izpiti se vrše te dni drugič, odkar velja novi tozadevni pravilnik. V sredo in četrtek so napravili izpit pri kraljevski banski upravi Dravske banovine v Ljubljani naslednji gg. politčno-upravni pripravniki: František Čermak iz Radovljice, Boris Modričan, Rado Tovornik, Joža Likovič, dr. Kukman in Dornik iz Ljubljane. Čestitamo!

* Gojenci ministrstva vojske za veterino. Ministrstvo vojske in mornarice je sprejelo za gojence, ki bodo študirali veterino na veterinarski fakulteti v Zagrebu v študijskem letu 1930/31, med drugimi Franca Karlina, Stefana Vaša in Ivana Ključca.

* Nov tolmáč za portugalski jezik. Višje deželno sodišče v Ljubljani je nedavno imenovalo g. Dragotina Štručaja, konzula portugalške republike v Ljubljani, za tolmáča za portugalski jezik pri deželnem sodišču v Ljubljani.

* Odliden gost v Beogradu. V Beogradu se mudi že nekaj dni direktor švedskih železnic g. dr. Aleksander Ekstom, ki se nahaja na daljšem informacijskem potovanju po Balkanu ter proučava v naši državi zlasti pogoje za tujski promet.

* Poroka. V četrtek sta se pri Mariji Pomagali na Brezjah poročila gđc. Anica Kurentova iz Leskovca pri Krškem in g. Karel Bieber, trgovec iz Zagreba. Iskreno čestitamo!

* Dopisnikom! Dopisnike prosimo, naj nam dopisov ne pošiljajo kar za dva in več listov skupaj v enem izvodu. Dogodi se namreč lahko, da do opozoritve drugega lista na dotični dopis preteče toliko časa, da dopis za drugi list zastari. Pošljite torej snov, ki bi jo radi imeli objavljeno, vsakemu listu posebej!

* Službeni list kr. banske uprave Dravske banovine objavlja v 38. številki med drugim: zakon o izpremembah in dopolnitvah zakona o glavni kontroli, navedbe glede čuvanja in vzdrževanja predmetov zgodovinske, znanstvene, umetniške vrednosti, naravne lepote in redkosti, ki se proučajo za take, ter pravilnik za izdajanje draginskih doklad rentnikom Pokojniškega zavoda za nameščence v Ljubljani.

* Natečaj za dve mesti pisarniških pripravnikov. Predsedstvo višjega deželnega sodišča v Ljubljani razpisuje dve mesti pisarniških pripravnikov 4. skupine III. kategorije za območje višjega deželnega sodišča v Ljubljani. Pravilno opremljene prošnje naj se v roku šestih tednov vlože pri predsedništvu višjega deželnega sodišča v Ljubljani.

* Avtomatna telefonska centrala v Beogradu. Kakor poročajo iz Beograda, se pripravljala dela za ureditev velike avtomatne telefonske centrale v Beogradu bližajo koncu. Centrala bo imela 20.000 števk ter bo najbrže za daljšo dobo let zadostovala potrebam naše prestolnice. Nova moderna centrala bo baje 1. maja prihodnjega leta na svečan način izročena svojemu namenu. Centrala bo urejena na račun reparacij.

* Avtomobilska gorska dirka. Avtomobilski klub sekcija Ljubljana obvešča: Prvi hrvatski motoklub priredi jutri 23. t. m. v primeru slabega vremena pa 20. t. m. s sodelovanjem in pokroviteljstvom Saveza motoklubova ter zagrebške sekcije Avtomobilskega kluba prvo gorsko dirko na 1

km, in sicer na progi Vončina in deloma Vočarske ceste v Zagrebu. Člane, ki žele prisostvovati tej lokalni in zanimivi prireditvi, obveščamo, da se prične dirka vsakizkrat ob 10. dopoldne.

* Poprava provizoričnega mostu v Medvodah. Tehnični razdelek sreskega načelstva v Ljubljani razlašča: Prihodnji ponedeljek 24. t. m. se prične poprava provizoričnega mostu čez Soro v Medvodah. Most bo za promet zaprt za dobo enega tedna.

* Proučevanje izhoda jadranske železniške proge. V bližnjih dneh se bo posebná strokovna komisija ministrstva prometa podala na teren, da prouči vprašanje trase za izhod železniške proge na Jadran pri Kotoru. Obenem bo komisija tudi proučila teren, za katerim naj bi se zgradi la proga od Peči preko Kolašina na Podgorico.

* Novi grobovi. V Ljubljani je preminela gđc. Marija Cvarova, poštna uradnica v pokoju. Truplo pokojnice se prepeje iz Ljubljane k Sv. Gregorju pri Ortneku, kjer bo pogreb v nedeljo ob pol 12. Pokojnici blag spomin, žalujočim naše sožalje!

Popolnoma novo! Premiera!
Harry Liedtke
v sijajni veseloligri smeja in zabave
Donavski valček
Herman Fieha in drugi izvrstni igralci.
Predstave ob 4., pol 8. in 9. zvečer.
Kino Ideal

* K jutrišnji otvoritvi osnovne šole na Dolu pri Hrastniku. Prejeli smo: Vsa dolska občina se mizlično pripravlja, da čim dostojneje proslavi pomemben dogodek: blagoslovitev in otvoritev svojega novega šolskega poslopja. Ker nosi šola naslov Nj. Vel. kraljice Marije, pričakujejo poleg predstavnikov političnih oblastev in korporacij tudi zastopnika Nj. Vel. kraljice Marije. Drevo bo slavnostna razsvetljava z raketami, jutri ob 9. pa slovesna blagoslovitev in otvoritev šole ob navzočnosti došlih predstavnikov oblastev, korporacij, občinstva in šolske mladine. Obredne svečanosti bo opravljal v šolski dvorani dekan iz Laškega g. dr. Krulic. Za tem bo izrečena dobročinska gostom, ki si bodo ogledali stavbo in ročne izdelke šolske mladine. Po slavnostnem banketu se bo popoldne vršila svečana akademija. Na sporedu bodo pevske točke, deklamacije, telovadni nastopi in za to priliko spisana igra učitelja g. Roša »Pri Andrejčevih«. Gostje iz ljubljanske smeri imajo najugodnejšo pot z vlakom, ki odpelje iz Ljubljane ob 7.26 in prispe v Hrastnik ob 8.49, oni iz smreč Zidani most pa z vlakom, ki odhaja iz Zidanega mosta ob 8.24 ter privozi v Hrastnik ob 8.36. Na hrastniškem kolodvoru bodo na razpolago potrebna prevozna sredstva do Dola, ki je sicer oddaljen trideset ur pešpota.

* Proslava osvobodjenja v Splitu. Split je predvčerajšnjim na slovesen način proslavil dvajseto obletnico prihoda srbske vojske v mesto Split. Generalu Trnkopecu, ki je vodil prve srbske oddelke v Split, je župan dr. Račić poslal prisrčen brzojavni pozdrav.

* Sopek zrelih in cvetočih jagod nam je poslal iz Rače krojač g. Simon Janc. Natural jih je na Vrbovski gori. Zrele jagode so za ta pozni jesenski čas gotovo redek pojav.

* Precej močan potres je včeraj zjutraj zaznamoval potresomer zavoda za meteorologijo in geodinamiko v Ljubljani na razdalji približno 550 km. Tudi na Gorenjskem so ga nekateri čutili. Kdor ga je čutil, naj to javi gornjemu naslovu na univerzo v Ljubljani.

* V splitskih lokalih ni več koncertov. Spričo uveljavljenja zakona o avtorskem pravu so bili predvčerajšnjim v Splitu ustavljeni koncerti v vseh tamkajšnjih lokalih.

* Grozna smrt ameriškega rojaka. Kakor poročajo »Ameriška Domovina«, se je v Fairportu v državi Ohio na grozen način ponesrečil v tovarni za izdelovanje sode rojak Ivan Južna, znan agilni delavec na društvenem polju. Pri tanku so bili zaposleni Južna in še trije drugi delavci. Nekdo je pri tem odprl paro in vročo vodo, ki se je vlija na nesrečne delavce, da so se živi skuhal. Na pol kuhani so umrli še istega dne. Južna je bival v Ameriki nad trideset let. V Fairportu zapuščala sina Franca in sestro Marijo poročeno Avsee, na Knežji njivi blizu Loža pa ženo Francisko in sina Alojzija.

* Zasledovan nevaren cigan. Orožniki že dalje časa zasledujejo 37-letnega cigana Nikolo Petroviča, ki je osumljen, da je v noči na 10. t. m. zažgal lesno skladišče v gozdu nad Kukovim, ki je last trgovca Milana Kluna iz Ribnice. Klon je utrpel zaradi požara nad 8000 Din škodo. Zasledovan cigan se stalno klati po gozdovih in vaseh kočevskega okraja in Novega mesta v družbi svoje priljezne Mice Hudorovičeve, ki navadno prosjači po vaseh. Petrovič je nadsrednje močne postave in črnih las ter oči.

* Zagonetna smrt. Pišejo nam: Pri posetniku Bruncu v Veržeju je služila dekla Terezija Makotinova. Pred nekaj dnevi je tožila, da ji je slabo. Zdravniška pomoč ni nič zalegla in bolnica je umrla. Ker obstoja sum, da se je sama zastrupila ali da ji je bilo zavdano, jo je sočna komisija

obducirala ter poslala njen želodec v Maribor v kemijsko preiskavo. Terezija Makotinova je bila v devetem mesecu nosečnosti.

* Opozarjamo na današnji oglaš tverde Ant. Krisper glede razstave Miklavževih daril.

* Oblike in klobuke kemično čist, barva, plisira in lika tovarna Jos. REICH.

Iz Ljubljane

u— 1. december je v naši državi praznik bratstva, sloge, uedinjenja in napredka Jugoslavije. Na ta dan se vrši vsako leto v Ljubljani velik koncert, ki ga prirede novinarji. Prireditve bo tudi letos v veliki dvorani in stranskih prostorih »Uniona«. Ni večera pri nas, ki bi nudil občinstvu toliko glasbenega užitka in družabne zabave. Letošnji koncertni spored bo prekosil vse dosedanje programe, zato ni dvoma, da bo občinstvo v največjem številu seglo po vstopnicah, ki bodo prihodnji teden na razpolago v Matični knjižarni.

u— »Kirchfeldski župnik«. Filmsko prikazovanje Anzenbergerjeve drame »Kirchfeldski župnik« je med občinstvom tako uspešno, da so bile vse predstave tega filma skoro čisto razprodane. ZKD bo zato predvajala film še v nedeljo, nepreklicno zaupnikrat, ob 11. dopoldne v prostorih Elinega kina Matice. K letnemu sporedu, kjer nastopa v glavni vlogi kirchfeldskega župnika izvrstni filmski igralec Wilhelm Dieterle, vabimo vse občinstvo.

u— Iz gledališča. Nušičevo komedijo »Gospa ministrica« ponovi drama drevi pri znižanih dramskih cenah. V nedeljo se uprizori ob 15. prvič v letošnji sezoni Nestorjeva burka »Utopljenca«. Pri predstavi bo sodeloval orkester vojne muzike. Zvečer ob 20. pa bo prva repriza izvrstno uspele ruske komedije »Serija A-000001«.

Za popoldansko predstavo veljajo znižane dramske cene. — Opera bo imela drevi odličnega poljskega gospa v Čajkovskega operi »Evgenij Onegin«. Tenorsko partijo bo pel g. Josip Stepanjovski iz Katovice. Predstava bo na korist Udrženja gledaliških igralcev in bo izven abonmaja pri znižanih opernih cenah. Ostala zasedba: Tatjana bo pela Majdičeva, Olga Španova, Gremina Rumpel, v ostalih vlogah bodo sodelovali Kogejeva, Strniševa, Janko, Sekula in drugi. V nedeljo, ob 15. se bo pela Foersterjeva opera »Gorenjski slavček«. Znižane cene. Zvečer ob 20. se

KULTURNI PREGLED

Iz razgovora z režiserjem dr. B. Gavello

Kakor smo že zabeležili, je uprava ljubljanskega Nar. gledališča pridobila za režiserske gostovanja bivšega ravnatelja beograjske drame in vodilnega režiserja zagrebške drame g. dr. Branka Gavello. Njegovo ime se danes tudi v inozemstvu omenja prvo, če je beseda o sodobnih jugoslovenskih režiserjih. Njegovi nazori o gledaliških, zlasti dramaturških problemih vzbujajo upravičeno pozornost zaradi vsega, kar je dosegel na gledališču; njegove režije pa so bile vedno odrski dogodki. Pred dnevi je z velikim uspehom režiral Sterije v Popovića komedijo »Rodojupci« v zasedbi osiške gledališke družine. V Ljubljani se nam bo najprej predstavil v Balzacovem »Mercadeau«.

O svojih smernicah nam je ljubezljivo dal naslednje tehtno izjavo: — Vprašate me za smernice mojega režijskega dela? Če bi imel časa in možnosti za izčrpen odgovor na to vprašanje, bi bilo treba pisati cele knjige; pa tudi tedaj bi odgovor ostal zgolj blede poizkus, da se z besedami, slikami da surogat za docela edinstveno in vrhu tega samo kompleksno doživetje »teatra«. Jaz sam nisem prišel h gledališču na podlagi neke apriorne teorije, marveč sem gledališče najprej osebno doživel in ga pri vsakem novem stvarjanju se vedno doživljam z novimi odtiski. Prav radi tega, ker je doživetje teatra najintimnejše združeno z najboljšo organsko funkcijo človeškega doživljanja in so psihofizične korenine »igre« ali »igranja« spojene po najintimnejših zlatih ali vsakdanjih in najintimnejših življenjskih funkcijah — prav radi tega jim je zelo težko določiti posebno mesto. Vsekar je najvažnejša značilnost tega fenomena to, da prvenstveno ni ne akustični niti vizuelni; mi teater ne gledamo in ne poslušamo, marveč hkrati z igralcem sami igramo. Če naj si pomagamo z nemškimi besedami, bi dejal, da teater ni ne »Schauspiel« niti »Hörspiel«, marveč — sit vena verbo — »Mitspiel«.

— S tega stališča lahko označim svoje delo kot absolutni realizem, vendar ne realizem razpoložnosti, slučaja, drobne detaila, individualističnega sentimentalizma, marveč realizem, ki je konstruktiven, esencionalen in dekomponira in sintetizira lično stvarnost ter skuša z logično razmeščenimi elementi doseči svoj pravi smoter. Leta pa je koordinacija, zedinjenje organskega prečiščene, kinestetskega notranjega doživetja, občutka, misli — skratka akcije s taistim kompleksom in z gledal-

cem. Razumljivo je, da ti pararealni vrsti doživljanja nista na obeh straneh istovetni, ker je funkcija igralčeve akcije v tem, da z metodično pripravo vzbuja in razvija gledalčeve nezavestne, nerazčlenjene, motne akcijske komplekse. Igralec mora pri svojem stvarjanju tako rekoč dekomponirati, kazati pod »Zeitlupe« vse elemente, ki so gledalcu nosilci njegovega doživljanja. To igralčovo delo je tem težje in važnejše, ker se prav ti kompleksi najtežje izločajo iz organskih in vsakdanjih funkcij, ki so čvrsto združene v najsplošnejšem vitalnem dogajanju.

— Moje režisersko delo gre za tem, da z vsemi sredstvi prispevam k idealnemu prenosu tega elementarnega doživljanja z odra v občinstvo. Jasno je, da je igralčeva akcija prav radi tega, ker je v svoji prvotni obliki somatska, telesna, vezana na okolje, t. j. na okolje odra; zato mora oder postati nekako nadaljevanje igralčevega telesa, rezonantni prostor njegovega notranjega dogajanja, povečani organ njegove geste. Prav zato pa moj odrski realizem po svoji vnanji obliki tako malo nalikuje tistemu, ker se čisto tako naivno in nekritično označuje za realizem. Moja scena je nerealistična radi tega, da doseže svoj poglavitni smoter, namreč zedinjenje množice gledalcev v idejo skupne akcije, v preživljanje najčistejše, najsplošnejše človeške vrednosti. To kolektivno doživljanje je tisto, zbog česar je gledališče v preteklosti zavzemalo važno socialno mesto; po tem kolektivnem doživljanju bo — kakor upam — srečno prebredlo tako zvane »križe«, ki niso nič drugega nego znak, da je bila pozabljena sociološka podlaga gledališča.

— Glejte, kako se vse to — če se vrže na papir in spravi v besede — vidi motno, temno, zapleteno. Toda pridite v gledališče — v pravo, dobro gledališče — pa se vam bo vse to videlo jasno, razumljivo, neprobematično. Zato imam do svojih gledalcev samo eno željo: ko pridete na naše predstave, pozabite vse, kar sem vam tu govoril; prinesite s seboj samo nekaj, a to je čisto srec, ki je voljno, da se prečese z onim, kar žene njegov utrip, in to so hrelost, muka, brezenjenje, stvarjanje, božičnost, sreča vsega človeštva...

Tako g. dr. Gavello. Preverjeni smo, da bo njegovo režisersko delo v Ljubljani obilno plodilo slovensko gledališko umetnost, zato ga ponovno pozdravljamo v našem Taščinem hramu.

Unidos por la grandiosa
Luz eterna de amor.
V njegovem krogu pojo po Fleišmanovem naprepu njegovo parafrazo Prešernove »Pod oknom«:
La luna esplendente
su luz transparente

derrama en su sien — —
Med njegovimi osebnimi znanci so ugledni literati, n. pr. mehiški pesnik Armand Nervo, o katerem sem poročal v Ljubljanskem Zvonu l. 1924. str. 690 do 692.

A. Debeljak.

Razprave Znanstvenega društva za humanistične vede (V-VI)

Rezultati znanstvenih raziskovanj bi bili prav majhnega pomena, če bi bili dostopni in znani samo najbližji okolici znanstvenika (na pr. njegovim slušateljem). Znanstvo ne more biti samo sebi namen. Novi izsledki in problemi morajo v širni znanstveni svet. To je ena glavnih nalog Razprav Znanstvenega društva, naše akademije. Prepričan sem, da je več izvodov Razprav izven mej naš domovine kakor v rokah slovenskih interesov. Pred vojno je seveda vsak naš boljši izobraženec imel v svoji knjižnici omara doma vse slovensko znanstvo, ker mu ga je tja vtihovala Slovenska Matica z drugimi publikacijami. Kakor na marsikakem drugem polju, pa se je tudi v nacionalnih znanostih nehal primitivizem. Očitna je potreba znanstvenih glasil. Dvomim, da bi se na pr. še kdaj našel filolog, ki bi svojo življensko delo objavljati skozi trideset let na pretankih, pisanih platnateh mesečnikih za verno slovensko ljudstvo, kakor je storil to Skrabec.

Za pojasnitev domačih problemov smo poklicani v prvi vrsti mi sami; tujina prikazuje to edino le od nas. Ker so Razprave posvečene večinoma raziskovanju domačih problemov, je njih pomen velik doma in na tujem.

Vsebinsko bi se dale deliti na literarno-zgodovinske, kulturno in politično - zgodovinske ter filološke članke.

Profesor Fr. Kidrič je prispeval z razpravo »Razvojna linija slovenskega preporoda v prvih razdobjih«. Ta prezanimiva doba, ki so jo literarni zgodovinarji do sedaj različno pojmovali, ji različno določajo začetek, gibalne sile in potek, bo s Kidričevim metodološko zanimivim in eksaktnim razborom dobila končno in točno formulacijo. V kolikor je tu natisnjena (nadaljevanje pričakujemo v posebni publikaciji), prinaša razprava znanstveno gradivo za 6. poglavje Kidričeve Zgodovine slovenskega slovstva, ki izhaja pri Slovenski Matici. Le s tem, da je pokazal »ob dvestoletnici slovenske knjige« ceno in rezultat vse dotakratne (že s preporodne stališča gledane) slovenske literarne aktivnosti, bo mogel ugotoviti »motive, iniciatorje in nositelje, tempo in sestavine« slovenskemu preporodu. Tu je spretno nanizal toliko vidikov, tudi novih in v taki zvezi še ne izbranih (na pr. ovire za literarni razvoj, splošna avstrijska kulturna zaostalost, šolstvo, cenzura, tiskarne in knjigarne, časopise, učene družbe, biblioteke, slovenska in slovanska orijentacija, narodno obrambni elementi, posamezne panoge pismenstva, metrika, filološka pomagala), da mora taka eksaktna metoda privedi do rezultatov, ki dolgo, dolgo ne bodo potrebovali korektur.

Novejša literarna in kulturna zgodovina je zastopana z dvema Prijateljevima člankoma: »Leta 1868 v slovenski literaturi in »Med Levčevim Ljubljanskim Zvonom in Hribar-Tavčarjevim Slovanom«.

L. 1868 pomeni za slovensko literaturo važen mejnik. Profesor Prijatelj ga imenuje peripetijsko ali prevratno leto. Za uvod nam prikazuje, kako se je iz Jurčičevega literarnega društva iz l. 1865 razvila dve leti kasneje Stritarjeva literarna visoka šola, literarno društvo »Mladiki«, ki je rodilo prve Stritarjeve kritične spise v Glasniku. Z njimi je Stritar napravil konec primitivnemu slovenskemu diletantizmu v literarnih rečeh. Razgibalo se je literarno delovanje, zlasti ko je l. 1867 pristopil literarni družbi mladih literatov agilni Levček. Nov val v slovenski literaturi so opazili celo ljudje, pripadajoči starejši generaciji, zlasti Ferdo Kočevar - Zavrhan. Ta je pokazal na eno glavnih gibal, ki je bilo Slovenecem ustvarilo doseženo literaturo, na rodoljublje, vendar ni spoznal elementarnega umetnostnega nagona mladih talentov. Podariti pa je treba, da je prvi pri Slovincih povzdignil glas zoper preveliko čustveno razneženost v poeziji.

V l. 1868 pa je dozorelo nekaj važnih programatičnih plodov, ki jih je gojila »mladoslovenska generacija« že nekaj let sem: 1.) Nadaljevanje Stritarjevih »kritičnih pisem« v Glasniku; 2.) izdaja samostojnega literarnega glasila mladih literatov, t. j. Mladike; 3.) ustanovitev Slovenskega Naroda; 4.) priprave za ustanovitev nove literarne revije, ki bi nadomestila preminuli Janežičev Glasnik; 5.) Preosnova in okrepitev Dramatičnega društva.

Mladoslovenska trojica Levstik — Stritar — Jurčič je najprej hotela, da imej snujoci se almanah načelno borbeno noto. Ob njem naj bi se dobojeval boj mladoslovenske literarne ideologije s staroslovensko, boj za Prešerna in zoper Koseskega. Mlada generacija naj bi se poprijela s starimi na najhujšejsim poprišču starih — na literarnem polju. Vendar je značilno, da je Levstik začel predlagati bolj umerjene strune. Vzrok je bil njegov strah zoper nemškutarje (turnarski izgreji v Šantljevi veži). Jeza zoper doma-

če nasprotnike je stopila v ozadje. Zaradi Levstika sta se najbrže tudi Stritar in Jurčič odločila za nebojevit značaj almanaha. Stritar pa je le obračunal s Koseskim; prenesel je svoj obračun s tem »staroslovenskim« malikom v Glasnik. Tu je v svojem V. »Kritičnem pismu« zapisal prvo pravo kritično besedo o Koseskem. Danes si je težko predstavljati, kako je ta pogumna Stritarjeva beseda učinkovala v oni slovenski javnosti, ki se je bila izoblikovala na Bleiweisovi »lepi laži«. Stritarju je krivično odgovoril Cigale in ga izzival. Svojemu tovarišu sta pomagala Jurčič in Levstik; Jurčič, ki je v podlistkih mariborskega »Slovenskega Naroda« izražal zahtevo po kritiki, in Levstik, ki je napisal znameniti podlistek v Narodu »Objektivna kritika«, o katerem sodi Prijatelj, da je pomenil poleg Stritarjevega pisma o Koseskem in nekaterih Jurčičevih člankov javno razvite prapora nove kulturne čete. Stritar pa se ni zatekel v stolpece Slovenskega Naroda (in tudi pozneje ni nikdar tam sodeloval), ker je bil ta list prinesel ostro polemiko Janka Pajka, »mladoslovenskega outsiderja«, zoper neka Jurčičeva izvajanja. Pokazala se je tu prvič precej občutna diferenca med bolj političnim mladoslovenskim Mariborom in bolj literarnim mladoslovenskim Dunajem. Stritar je svoje VI. kritično pismo in končni obračun s Koseskim ob njegovem prevodu »Mazeppa« objavil v zadnji številki Janežičevega Glasnika. »Ta Stritarjev obračun s Koseskim je pomenil nov ne samo literaren, ampak tudi kulturn čin. Kakor je Stritar l. 1866. s svojim uvodom v Prešerna in v prihodnjih dveh letih s svojimi »kritičnimi« pismi prokrčil pot slovenskemu umetnostnemu okusu, tako je s to svojo kritiko odstranil brezokus, ki je dotedaj stal okusu na potu. Stritarju s »staroslovenske« strani ni nihče več ugovarjal. Zmagal je Stritar in z njim je zmagala — lepota...«

V tem času pa je Jurčič začel v težko duševno krizo, šel je pot, ki jo je moral iti — k žurnalistiki. Ločil se je od Stritarja, ki je imel z njim takrat svoje in docela drugačne namene, kakor so bili ti, za katere se je bil Jurčič kotvno odločil. Razmerje med idealističnim Stritarjem in mnogo bolj realno čutečim, pa silno zbeganim Jurčičem se je skalo. Kot trezna natura je Jurčič brezovmno čutil, da je mariborsko politično podjetje nekaj

Tehnični del rubrike ureja avtomobilski oddelk Vacuum Oil Company, d. d.

Ko trka zima na vrata

Zima prihaja in z njo nekoliko težav za avtomobiliste, ki ne nameravajo spraviti avta pod streho in čakati spomladi. Težave zimske vožnje pa se dajo z nekoliko dobre volje obvladati. Predvsem bo treba dodati vodi v hladilniku nekatere snovi, ki preprečijo, da ne zmrzne. Takih snovi je več. Omenjamo zlasti sledeče: 17% lesnega alkohola, 17% glicerina in 66% navadne vode.

Nadalje je dobro imeti termostat. Če ga v nekaterih avtomobilih ni, ga lahko vgradimo. Termostat regulira obtočbo vode v hladilniku, tako da se obdrži konstantna temperatura. Dobro je tudi namestiti zaluzijo s termostatom. Sama zaluzija se da pritrditi s par vijaki pred koš hladilnika. Nabaviti pa moramo, če že nimamo termostata ali pa zaluzije s termostatom, dober pokrivač za hladilnik ali pa za ves sprednji del.

Ni pa važno samo to, da preprečimo zmrzavanje vode v hladilniku. Za nemoteno obratovanje avtomobila pozorni se moramo tudi oskrbeti s pravilnim oljem za zimo. Delovne okolnosti so pozimi mnogo težje kakor poleti in v lepem vremenu. Že iz tega sledi, da za isti motor, — razen pri nekaterih čisto posebnih konstrukcijah, — ne moremo uporabljati enega in istega olja poleti in pozimi, ampak bo treba vzeti olje, ki se prilagodi posebnim delovnim okolnostim zimskega obrata. Naj navedemo le nekoliko škodljivih posledic, ki jih povzroča mazanje z neodgovarjajočim oljem:

1. motor bomo težko pognali,
2. pretikanje in menjanje hitrosti je oteženo zaradi večje odpornosti zobnikov,
3. olje se razredči,
4. baterije se predčasno izrabijo,
5. za premostitev večje odpornosti rabimo tudi več moči, kar pomeni večjo poročnost bencina.

6. večje trenje povzroča prehitro obrabo obrobov na bat, steni cilindrov, zobnikov in menjalniku in diferencijalu, torej vseh kovinskih delov, ki se tarejo.

7. Imeli bomo več in večje reparature, ki stanejo mnogo denarja;

8. hitrejša obraba vseh delov pa zmanjša deložnost vsakega vozila;

9. razredčeno olje ne more opravljati svoje naloge, tako da bo nedogorela plinska zmes uhajala v osovnik. To seveda pomeni izgubo na moči, konkretno bencina. Nadalje ne bo razredčeno olje moglo mazati, in kovinski deli, ki jih moramo mazati, se bodo obrabili, slednjic pa bomo porabili tudi več olja.

Dovolj je torej vzrokov, da se pravočasno pobirgamo za pravilno vrsto olja za motor, kakor tudi za prigon in diferencijal.

Poprej smo omenili tudi baterijo. Tej moramo pozorni posvetiti posebno pozornost. Mnogi avtomobilisti mislijo, da je baterija nekaj izvora energije, ki se ne da izčrpati. To je seveda napačno. Pozabiti ne smemo, da rabimo pozimi več luči in da naprava za razsvetljavo daje bateriji manj toka. Vzemimo zato vedno rezervno baterijo, da se nas ne prime smola tedaj, kadar smo na odprti cesti, daleč od ljudi. Pri večjih potovanjih velja vzeti s seboj tudi nekoliko rezervnih luči, kajti zaradi gorjivosti mnogih delov časa in seveda prej izžare.

Se na nekaj bi radi opozorili: ne zaganjajte takoj v začetku motor v prehitro tempo, češ, tako se prej segreje. S tem ne dosežete nič drugega, kakor da se zaribažo obroči na bat in stene cilindrov, kajti do njih še ni dospelo olje. Pustite motorju malo časa, kakih pet minut, ter uravnajte prazen hod s poznim vžigom, ker boste na ta način boljše in enakomernje segreli motor brez škodljivih posledic.

Med vožnjo kaditi prepovedano! Na švedskem je policija prepovedala vozačem motornih vozov kaditi med vožnjo.

Razstava avtomobilov v Berlinu. Prihodnja razstava motornih vozil v Berlinu bo med 19. februarjem in 1. marcem 1931.

Vedno več ženskih letalcev. Ženskih letalcev je, kakor je videti, vedno več. V Kanadi so pred kratkim osnovali poseben letalski klub, v katerega se je takoj vpisalo 29 članic.

Koliko pilotov je v Švici. Vsega skupaj je v Švici 107 kvalificiranih pilotov in sicer 20 sportnikov in 11 mojstrov. Ostali so trgovski piloti.

Koliko časa prihranijo Nemci z zračno pošto

Naše čitatelje bo gotovo zanimalo izvedeti, koliko hitreje se razvija poštini promet v državah, ki imajo zelo razvito civilno in poštno avijacijo, in kakšne izkušnje so imeli z njim. Ker se naše razmere dajo bolj primerjati z razmerami v drugih evropskih državah, ki imajo najbolj razvit, roparskih državah kakor z ameriškim, kjer vzamemo lahko za primer Nemčijo.

Cim večje so razdalje, tem več prednosti ima promet v zraku. To najbolje dokazuje sklep nemške Lufthanse, ki je sklenila reducirati proge do 300 km za 25%, srednje dolge proge za 10%, proge nad 700 km pa povečati za 204 napram letu. Družba je ugotovila, da je pošt. in blag. promet neprimerno večji na daljših progah in da se zato manjše črte ne izplačajo toliko kolikor večje.

Naslednja tabela nam pokaže, koliko časa pridobi pismo, če je poslano z zračno pošto. Za razumevanje tabele velja pripomniti, da so vsa nemška zračna pristanišča v direktni zvezi z zračno poštini centrom cele Evrope.

Če gre prihranek v času napram navadni zemeljski ali morski pošti naslednji:

V Amsterdam ali Kodanj do 16 ur, na Dunaj ali v Budimpešto do 18 ur, v Pariz do 19 ur, v London ali Stockholm do 20 ur, v Barcelono do 25 ur, v Carigrad do 45 ur, v Helsinkijah in Leningrad do 54 ur.

Kakor vidimo, je razlika posebno velika tam, kjer gre navadno pošta za ladjo po morju.

Več del te razlike je pa pripisati pri blagovni pošti dejstvu, da carinske oblasti postopajo z zračno pošto kar najbolj močito hitro; zračna pošta ima vse zaželjene prednosti.

Pismo, oddano zvečer v Berlinu, je drugi dan jutraj dostavljeno stranki v Londonu, Parizu ter dopoldne v Stockholm in Oslu.

Tudi v Nemčiji sami je znatna časovna razlika v dostavljanju. Pošta iz Berlina v Monakovo traja z ekspresnim vlakom 9 do 11 ur, z aeroplanom pa samo 4 ure.

Pisma za aeroplan se lahko oddajajo v posebnih nabiralnikih ali pa, če so posebej za to označena od frankirana, v vsakem poštnem nabiralniku v mestu ali na deželi; od nabiralnika v poštnega urada potujejo z najhitrejšim vlakom ali z avtobusom do prve zračne postaje ter od naslednje zračne postaje spet z najhitrejšim vlakom v mesto, kamor je namenjeno.

Za človeka, ki je vjen starih razmer v Nemčiji, zveni vse to nekako bajno. A treba pomisliti, da je to šele začetek. Kako bo vse to vplivalo šele na gospodarsko življenje?

Važne lastnosti pogonskega sredstva. Družba British Petroleum je razpisala nagrado za najboljšo odgovor na vprašanja, katere lastnosti so pri gorivem materialu najvažnejše. Tekma je dala sledeči rezultat: 1. izdatnost, 2. lahko startanje, 3. vedno enaka kakovost, 4. razvijanje moči, 5. pospejevanje, 6. čistost, 7. hitrost, 8. da nima sesedlin (gostih primesi), 9. da ne toče in 10. da dovolj lahko vozi navkreber od po hribih.

V Parizu mora izginiti asfalt s cest. Tako se je izrazil ravnatelj pariškega cestnega urada.

Nemški avtomobilski klub je razpisal nagrado za najboljšo sredstvo proti tatvinam motornih vozil. Dosedaj je poslalo okrog sedemdeset tekmovalcev svoje varnostne aparate.

Obilgato uporabljanje nekrhkega stekla je uvedla država Massachusetts v Zedinjenih državah Severne Amerike za osebna vozila vseh javnih prometnih podjetij. Sliki predpisi obstojajo že del časa v Angliji.

Chrysler je prekoratil produkcijo tipa Imperial Eight za 100% več kot je imel prvotno načrtu. Pri današnjem stanju avtomobilske industrije je to pač treba zabeležiti kot posebnost.

Nemčija proizvaja največ motornih koles. Svetovna produkcija motornih koles se je povečala v l. 1929 od 400 tisoč na 498 tisoč in pol. Prirastek je pripisati Nemčiji, ki je pomnožila svojo produkcijo od 84 tisoč na 170 tisoč koles. Zedinjene države Severne Amerike so se pa v 1929 povpele samo na 35 tisoč, torej samo na eno petino nemške proizvodnje.

Španija je silno zvišala carine na uvoz avtomobilov, ki se morajo razen tega efektivno plačati v zlatu. Vlada je izjavila, da hoče s tem podpreti špansko valuto in domačo industrijo. Prva posledica povziranja je bila, da je Ford ustavil delo v svoji tovarni v Španiji — baje v znak protesta. Delavci, ki so prišli s tem ob kruha, bodo težko dobili kje druge dela, ker je španska avtomobilska industrija neznančna in na slabih nogah.

V znamenju francosko-nemškega sporazuma. Obe vodilni tovarni za postranske dele avtomobilov, Robert Bosch A. G. v Nemčiji in Societe Lavallete v Franciji sta zgradili skupno tovarno v Salt Queen, kjer se bodo izdelovali razni sestavni deli, vžigalni aparati, troblje in drugo.

V Švici so prelazi čez Alpe zaradi snega že zaprti.

Mrzlo-mokro vreme

pospešuje nastop prehladov in njihov prenos. Ustno in žrelno duplino razkužuje

Panflavin pastile

ki so zato najbolj prikladne, pri tem pa okusne in neškodljive.

Repertoarji

LJUBLJANSKA DRAMA
Začetek ob 20.

Sobota, 22.: Gospa ministrice. Ljudska predstava po znanih cenah. Izven.
Nedelja, 23.: Ob 15. uri Utopljenca. Ljudska predstava po znanih cenah. Izven. — Ob 20. uri Serija A-000001. Izven.

Ponedeljek, 24.: Sen kresne noči. Red A.
LJUBLJANSKA OPERA
Začetek ob 20.

Sobota, 22.: Evgenij Onegin. Gostuje Stepanowski, tenorist opere v Kalovcih. Ljudska predstava po znanih cenah na korist Udruženja gledaliških igralcev. Izv.
Nedelja, 23.: Ob 15. uri Gorenjski slavček. Ljudska predstava po znanih cenah. Izv.
Ob 20. uri La Mascotte, opereta. Izven.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE
Začetek ob 20

Sobota, 22.: Gospa ministrice. Delavska predstava.
Nedelja, 23.: Ob 15. Gospa ministrice. Kuponi. — Ob 20. Življenje je lepo. Premijera.

Iz seje ljubljanskega magistratnega gremija

Magistratni gremij je imel sinoči pod predsedstvom župana dr. Puca sejo, v kateri so se med drugim obravnavale naslednje zadeve:

Ban Boris, zobotehnik v Kočevju, želi izvrševati v Ljubljani zobotehniško koncesijo in je pripravljen sezidati svojo hišo, v kateri bi poleg stanovanja imel tudi zobotehniško delavnico. Gremij je odločil, da ni lokalne potrebe za nadaljnje zobotehniške koncesije v Ljubljani. Adolfu Vavčevu je bila dovoljena ambulanta prodaja cvetja po mestu. Gremij je tudi principijelno sklenil, da ne bo dovoljeval trgovin, mesarij in pekarn in podobnih podjetij v Zulfavi vasi (Galjevici). Ker so bile te hiše zidane predvsem, da se odpomore stanovanjski krizi z mestno garancijo in na mestnem svetu, in ne gre, da bi se hiše, ki naj odpomore stanovanjski bedi, uporabljale za trgovske lokale.

Mestni gospodarski referent je poročal o prošnji Kolmana Leopolda in Čizman Franje, ki prosita za znižanje zakupnine za prodajne prostore na Pogacarjevem trgu. Prošnja je bila odklonjena. — Poklicni galsilec Valant Alfonz je naprosil gremij, da mu dovoli napeljavo visoke antene v mestni hiši v Koleziji. Kakor v vseh podobnih primerih, je gremij prošnjo odobril samo pod pogojem, da položi prosilec kavcijo 300 Din. Ana Svetina želi, da se ji ne vključi kavciji hipoteka, temveč odobri plačilo zneska 5000 Din enkrat za vselej. Gremij je prošnjo ustregel. — Cuderman Ivani je bila znižana vsota, ki jo mora plačevati za vzdrževanje kanala.

Iz življenja in sveta

Položaj v Španiji

Policija na konjih v Madridu, ki vzdržuje mir in red pri vedno se ponavljajočih demonstracijah.

O starih železnicah

O priliki stoletnice prve večje železniške proge Liverpoolom in Manchesterom so osvežili angleški listi marsikatero davno pozabljeno potankost, ki kaže, kakšen vtis je napravila na ljudi uvedba novega prometnega sredstva. Iz nasvetov, ki jih vsebuje neki l. 1838. tiskana knjiga, je dobro razvidno, da so se tedaj ljudje železniške vožnje bolj bali nego veselili. Izberi si prostor čim dalje od stroja, pravi ta knjiga, kajti v primeru eksplozije boš izgubil tako le roko ali nogo, dočim bi te v bližini stroja raztrgalo na drobne kosce. Potem je pa tudi stresanje čim dalje od stroja tem manjše. Sedi na svoj prostor vedno s hrbtom proti stroju, da ne boš čutil tako močno hladnega prepriha v odprtem vagonu. In tudi pepel iz dimnika te ne bo v tem primeru tako slepil. Po drugi strani so pa bili tudi ljudje, ki so videli v novem vozilu vrhunec vse lepote. Tako piše Aleksander Sommerwille leta 1848. v svoji avtobiografiji: »Vse znamenitosti, ki sem jih gledal v Londonu in drugod, pa najsi so bile še tako lepe in veličastne, izginejo v nič v primeru s pogledom, ki se mi je nudil v Liverpoolu. Teden dni sem romal po okolici in sem videl tam, kako se je publika dvigala bela para med drevesi, travniki in vasmí. Ta para je vozila može in žene in vsakovrstno blago in ves vlak, ki je »drvelo« pod belo paro z brzino videl ničesar, kar bi prekašalo ta prizor. Kar se tiče lepote in veličine mu ni enakega na svetu. — Srečni časi, ko je bilo višek lepote in veličastva malo več nego običajna kočija, veliko vozilo, ki je »drvelo« pod belo paro z brzino 10 do 15 km na uro.

Letala v službi sladkosnednosti

Švedske linije letalske službe se močno uporabljajo za prevoz delicat. Nočni ekspres privaja v Pariz iz dolin Rhone najlepše grozdje in iz Bretanije ostrige, kar se v Parizu pretovori na letala in odpremi na Švedsko v mesto Malmö. Grozdje in ostrige tako še isti večer pridejo na mizo v odličnih restavracijah Stockholm, Göteborga in Osla. Po obratni poti pa se prevažajo švedske posebnosti v Pariz in London. Po vseh večjih mestih evropske celine se dobe švedski morski raki s švedsko žganjico, čemur so se tudi evropski sladkosnedi kaj lahko privadili. Ni treba pripominjati, da so te delicatose zavoljo svojih cen dostopne samo gornjim sto tisočem.

Sovjeti in tuji strokovnjaki

V dobi, ko ruski intelektualci, umetniki in učenjaki doslovno stradajo, troši sovjetska vlada težke stotisočake za tuje strokovnjake, ki jih nameršča v svojih službah. Tako poročajo nemški listi, da dobiva frankfurtski arhitekt May, ki ga je sovjetska vlada pozvala, da napravi načrte in da nadzoruje stavbe ogromnih državnih podjetij, 150.000 rubljev letno. Mož si je izgovoril plačo za 100.000 mark v markah (1.300.000 Din), ostalo pa v rubljih (rubelj je 25 Din). V Frankfurtu seveda ni zaslužil niti četrtnega tega, kar mu plačajo sovjeti. Sovjetska vlada zaposluje tudi celo vrsto strokovnjakov iz drugih panog ter je pri stroki orjaške električne centrale na Dnepru zaposlenih precej ameriških in nemških elektrotehničnih veščakov. Ti slednji so samo nadzorniki s posvetovalno močjo, o vsem pa odločajo samo domačini.

Mesto pod vodo

Arheologi so že nad sto let iskali nekdanji Herones, ki ga je bil opisal že Strabon. A šele ta mesec se je posrečilo moskovskim znanstvenikom ugotoviti njegove ostanke in sicer pod vodo. Mesto leži v morju 16 km zapadno od Sevastopolja, 60–70 m daleč od obale in v globini 4–20 m. Po-

tapljači so za sedaj površno prekopali vzhodni del mesta. Našli so ostanke številnih zgradb in poslopij. Sredi mesta leži trg, ki je za pol metra višji od ulice. Najbrž je to mestni forum. Okoli mesta gre zid z utrditvami, delo grških arhitektov iz IV. stoletja pred Kr. Potapljači so ugotovili ostanke 16 stolpov, ki so ščitili ozidje. Kulturna plast s kipi in drugimi ostanki je pokopana pod peskom in ilovico, ki je debela do 5 m. Razkopavanja se bodo nadaljevala pomladi, ker so jim zdaj na poti zimske burje.

Nemška pilotka Schultesova

ki se bo v kratkem vzdignila na polet okoli sveta. Letela bo iz Monakovega preko Cairgrada, Bagdada, Indije in Japonske v New York.

Moskovski kinematografi

Trije največji moskovski kinematografi: Ars. Sovkine, Kolosus, ki kot prvi predvajajo vse nove filme, niso baš poceni. Povprečno stane prostor en rubelj (28 Din). Delavcev ni videti med občinstvom, zato pa je dosti uradnikov in v Sovkinu na Arbatu tudi dosti rdečih častnikov iz bližnjega vojnega komisariata. Foyer s palmami, mizicami in orkestrom naredi povsem navaden vtis. Samo po stenah visijo rdeči trakovi z revolucionarnimi gesli. V dvorani sami sedijo po mehkih naslanjačih med marmornimi stebri gospodične prav buržujske zunanosti. To so sovjetske strojejske, stenografistne, prevajalske. Nimajo nobenih modnih listov in zato redno obiskujejo kinematograf. Manj se zanimajo, kako in kaj igra Mary Pick-

ford, zato pa prav natančno proučujejo njene obleke. Sovjetski agitacijski filmi se predvajajo pred praznimi dvoranami. Gledajo jih samo oni, ki jim to narekuje službena dolžnost oz. mladina, ki dobiva brezplačne vstopnice. Zato pa oblega moskovsko občinstvo blagajne pri uprizaritvah tudi prav slabih inostranskih filmov. Pri nas jih malokdo gre gledat, a v Moskvi so znanilci drugačnega, boljšega življenja.

Evropski jeziki

Mednarodni jezikoslovni urad v Ženevi je priobčil zanimivo statistiko o evropskih jezikovnih zmedah. Statistika pravi, da je na naši celini 125 samostojnih jezikov. Na prvem mestu je nemški jezik, h kateremu se priznava 81 milijonov oseb, na drugem pa ruski, ki je materni jezik preko 70 milijonom oseb (upoštevana je samo evropska Rusija). Angležev je 47 milijonov, Italijanov 41, Francozov 39 milijonov. Zadnja mesta zavzemajo bretonščina, baščina in keltščina na Škotskem, prav zadnje pa mordvinščina, ki jo govori v severni Rusiji komaj nekoliko tisoč ljudi.

Boj za tišino

Newyorški odbor za pobijanje cestnega ropota je mestni upravi po enoletnem delu predložil svoje zaključke v obliki debele knjige s 300 stranmi. Odbor zahteva med drugim, naj dobijo vsi vozovi brez izjeme gumijevе obročje. Električne železnice morajo nadomestiti brezšumni avtobusi. Avtomobili morajo dobiti bolj tihe signale in trobente naj se sploh prepovedo. Zasebni ljubitelji radia naj oddajo vse zvonočnike in se omejijo na slušala. Pocestni razgrajajo in vsi, ki povzročajo nepotreben ropot, naj se kaznujejo z zaporom od enega tedna do enega meseca. Odbor pravi, da bodo brez teh nučnih odredb kmalu pretresne vse norišnice, cestni ropot povzroča deset tisoče primerov umobolnosti.

Vlak in avtomobil

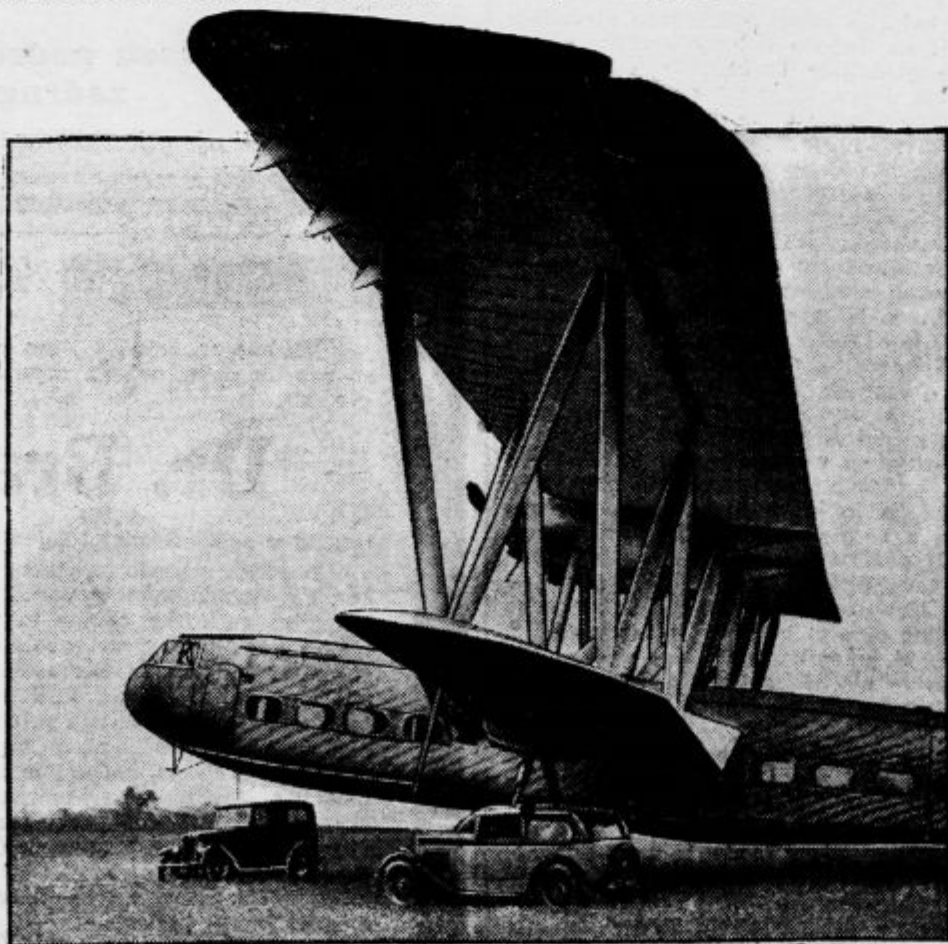
Po podatkih francoskega prometnega ministrstva se je v zadnjih petih letih znatno skrčilo število žrtv železniških nesreč. Leta 1925. so uničile železnice 61 življenj in leta 1929. samo 14. V istem času je naraslo število žrtv avtomobilskega prometa od 2.089 na 3.717. Niso vsi ti deseti tisoči ranjenecv in pobitjenecv. Torej so železnice neprimerno bolj varne nego avtomobili. Med tem je javnost še vedno nasprotnega mnenja. V resnici pvozijo vlaki v letu dni samo toliko ljudi, kolikor avtomobili vsak dan.

Najvišja gora na svetu

Menite, da je to 8882 m visoki Mount Everest? Ameriški raziskovalec Edgar pa je že l. 1925. v kitajski deželi Kansu, ki meji na Tibet, z merjenjem ugotovil vrh, ki dosega višino 9150 m. Vrh se imenuje Gang-Ka. Drug ameriški učenjak, prof. Rock, ki se je nedavno vrnil iz istih krajev, je sedaj Edgarjeve navedbe potrdil in sicer na podlagi lastnih merjenj. Potemtakšnem imajo tudi gore svoje veselje do rekordov in še prav nič ne vemo, če ne bo tudi Gang-Ko vrgel kakšen drugi, doslej neznan šampion.

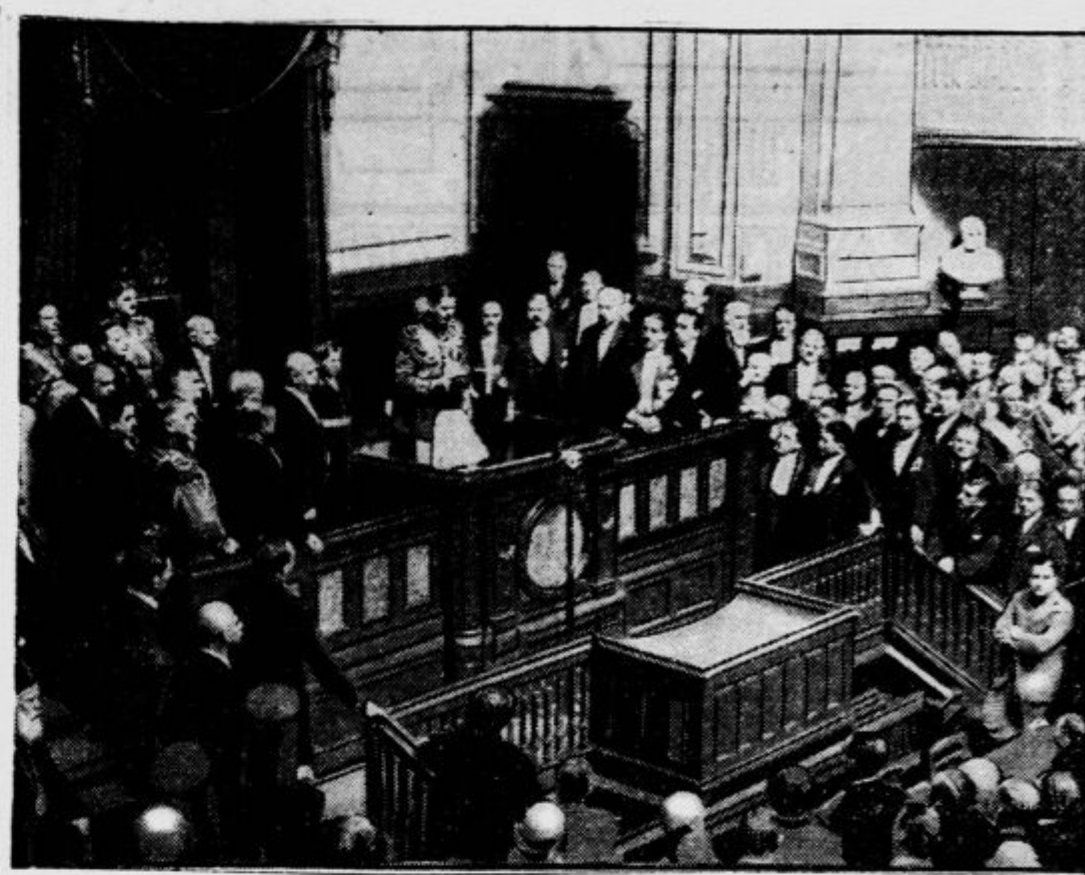
Angleška justica in Sovjetska Rusija

V Londonu je obsodila sodnija skupino postajnih žeparjev Med njimi je bila neka Lidija Hal, rojena Rusinja, ki jo je zapeljal na temna pota njen angleški soprog. Državni pravdnik je zahteval izgon obtoženke v domovino. Toda sodnik je zavrnil zahtevo, češ, da bi bilo preveč neusmiljeno pošiljati zapuščenno žensko v tako grozovito deželo, kakršna je sovjetska Rusija. Kaznoval je obsojenko samo na tri mesece prisilnega dela.

Nova angleška orjaška letala

Anglija je zgradila 8 velikih letal, ki bodo vzdrževala promet z Indijo. Na krovu je prostora razen posadke še za 40 potnikov, motorji pa imajo 2500 k. s. Slika nam prikazuje prvo izmed teh letal pri odletu v Herfordshireju, kjer so se vršili poskusni poleti.

Otvoritev rumunskega državnega zbora

Kralj Karol čita svoj prvi prestolni govor. Za njim stoji prestolonaslednik Mihael, bivši rumunski kralj.

NAPREDEK V MEDICINI

Pri bolečinah v sklepih in udih kakor pri prehladu jemljejo mnogi ljudje Togal-tablete. Togal odgovarja modernemu mišljenju in predstavlja novost in napredek v zdravljenju. Togal je preizkušen na mnogoterih klinikah in bolnicah in se potrjuje njegovo odlično učinkovitost celo v zastarelih slučajih, v katerih druga sredstva niso pomagala. Togal učinkuje naglo in sigurno proti revmatizmu, protinu, ishijas, hripi, živčnih bolečinah in glavobolu. Togal učinkuje takoj in je popolnoma neškodljiv za želodec, srce in ostale organe. En poizkus je v Vašem lastnem interesu. Vsaka lekarna ima Togal-tablete v zalogi in Vam jih more te najhitreje dobaviti.

Sport

Medklubske tekme smučarskih stafet

Smučarski klub Ljubljana razpisuje za nedeljo 30. t. m. s startom ob 11. dopoldne v klubovi koči v Tamarju (Planica) medklubske stafetne tekme na progi 20 km. Vsaka prijavljena stafeta šteje 4 tekmovalce, od katerih prevozi posameznik progo 5 km. Zrebanje stafetnih števil in popis proge bo na dan tekme ob 10. dopoldne v klubovi koči, kjer se po tekmi razglasi tudi rezultati. Tekmovanje je dostopno vsem v JZSS verificiranim tekmovalcem in to proti prijavi na 20 Din za start. Tozadnje prijave je vpslati do 28. t. m. s prijavnino vred na naslov: Dorče Rovani, Trboveljska premožkopna družba, Ljubljana. Naknadne prijave sprejema vodstvo tekme v klubovi koči pred pričetkom zrebanja.

Prvo placirana stafeta kakor tudi prvi trije posamezniki, ki dosežejo najboljši čas dneva, prejmejo častna odnosno praktična darila.

Službene objave LNP

Iz seje poslovnega odbora z dne 19. novembra 1930.

Navzoči: gg. Stanko, Kovač P., Setina, Kovač J., Accetto, Grošelj, Zupanc, Logar. Prošnjo SK Celje z dne 10. novembra t. l. bo LNP reševal, čim bo K. o. izrekel svoj sklep. Poziva se ISSK Maribor, naj javi tekot 8 dni, ako obstojajo kake zapreke proti verifikaciji igr. Najzherja Ladi slava in Majerja Jožeta za drug klub. Istočasno naj javi, kdaj sta nastopila imenovana zadnjakrat za matični klub. Do naslednjega se suspendirajo igr. Golinar (Rapid), Sinkovič (Svoboda-Maribor), Zupanc (SK Celje), ker se niso odzvali vabilu M. o. v svrhu zaslivanja. U. o. se predmeta ASK Primorje zaradi pomanjkljive rediteljske službe ter SK Slovan, ker ni postavil stranskega sodnika na pokalni tekmi dne 16. novembra t. l. Nadalje se preda U. o. SK Rapid zaradi predčasnega nedovoljen

Naslovi malih oglasov

Novem mestu in na Jesenicah

Sobe | inv

Prazno sobo
v mirni mestni hiši boljši
d. Poudbe pod jama.
lasni oddelek. Jutra
48797-23

Sostanovalca
nem na brado in sta-
je. Naslov v oglaš.

Sobo
ehnim v rhodom, elek-
vovodov oddam za
ec. v Režni dolini
S. 48774-23

o s štedilnikom
nebnim vhom dobi
ki mi posodi večjo
denarja. Več po do-

Sostanovalca
nem v lepo opremlje-

premljeno sobo
alnice oddam gospo-
Naslov pove oglašni

Prazno sobo
ekonom in kletje od-
1. dec. eni aji dve-
preprostima osebama
0 Din, ako bi ena
obeh pomagala go-
ji opravičati lažja

100-150 Din. Naslov
nasnem oddelku Jutra
48683-28

Sobo
ali opremljeno, na

Sobo

Dve sobi
ali opremljeni, sku-
pi posamezno poceni
Naslov pove ogl.
- Istez - 20112 20

Sobo
boim vhom oddam
nu gospodu. Naslov
nem oddeliku Jutra
48934-23

remljeno sobo
o, z električno raz-
vo in posebnim vho-
že gospod s 1. de-
nem. Ponudbe na ogl.
»Jutra« pod tifo

o, zračno sobo
na posteljama, elek-
tronskim posebnim vhodom,
tehnike in univerze
oddaja z Trnovski

Sobo
opremljeno, s sepa-
vodom oddam ta-
spedu Cesta v Rož-
njo 14/2 400 40 39

Sobo
niverze oddam s 1.
rom 1 ali 2 gospo-
Naslov pove oglaš.
»Jutra«. 48928-23

Sobo

[illegible]

Ljubljana-Ortnek, dne 21. novembra 1930.

Žaljuoči ostali.

Ljubljana, Mirosojna
št. 1.

model

Model takeja, 1988

Zane Grey

Do zadnjega moža

Roman

»Res?« je začuden vzkljnil Jean. Njemu se je zdelo ta vsota že majhno imetje. »To je strašna reč, stari. In kje so bili tvoji pastirji, tvoji govedarji? Pa Bill in Guy?«

Bill Isbel je zažugal Jeanu s pestjo in odvrnil z resnobo, ki je pričala, da je bil v živo zadet: »Kje sva bila z Guyem? Oho, dragi brat iz Oregona, tu sva bila, vsa ta leta; spala sva malokdaj delj kakor po tri ure na dan — in jahala, da so nam škornji padali z nog — pa ni nič pomagalo, da bi bila izguba manjša.«

Vesel klic iz kuhinje je zmotil moške v njihovem razgovoru.

Med zajtrkom se je stari rančar razgovarjal z Billom in Guyem o današnjem delu; šele iz tega razgovora je Jean spoznal obsežnost očetovega obrata. Po zajtrku sta pokazala Jeanova brata živo zanimanje za nove puške. Odvili so jih, jih očistili in odnesli venkaj, da bi jih preizkusili. Vse tri puške so bile winchesterke kalibra 44; to orožje se je zdelo Jeanu najbolj učinkovito. On jih je prvi preizkusil. Strelji, ki jih je dosegel, so ga zadovoljili in iznenadili ostale. Bill je rabil dotlej staro henryjevko. Guy ni imel posebnega nagnjenja za kako določeno vrsto pušk. Rančar je bil zaverovan v svojo staro enostrelko za bivo. »Ho, jaz ostanem kar pri tej. Starega psa je škoda učiti novih umetnij. A vidva, dečka, se le seznanita s štirinštiridesetkami; jemljita jih s seboj na konja in vadi ta se, kadar zagledata kakega kojota.«

Jean si je težko predstavljal, da naj bi imelo to zanimanje za orožje in strelsko umetnost kako posebno, usodno ozadje. Puške so bile za pionirja prav tako važne kakor plugi in njih spretna raba je bila nekaj, po čemer je stremel sleherni graničar. V tem pogledu so člani Isbelove rodbine že od nekdaj prijateljsko tekmovali med seboj. Celo Ana Isbelova je dobro streljala. Jean je upal, da je oče v svojem pismu vendarle nekoliko pretiraval in da so bile njegove besede »seveda imajo namen, da bi me spravili s poti« samo plod njegovega prirojenega črnogledstva. A še med tem, ko se je izkušal prepričati, da je tako, mu je prišlo na um to in ono, kar je bil slišal o posebnem slovesu Texancev, da so strelci brez primere, nepoboljšljivi prepirljivci in nagnjeni k neotolažljivemu sovraštvu. V Oregonu so bili živeli Isbelovi med marljivimi in miroljubnimi pionirji iz vseh držav; seveda je bilo življenje trdo in preprosto in časih je tudi pokalo, a vendar se ni nikoli zgodilo, da bi bil kak Isbel ubil človeka. Zdaj so pa živeli v še bolj divji, redko naseljeni deželi med možni svojega lastnega kova. Jean je po sili odpodil mirko razpoloženje, ki se ga je polasčalo. Naj so bili pogoji življenja v Grass Valley še tako neugodni, s pogumom in razumom jih je bilo moči premagati in odpraviti.

»Ho, Jean, jaši s fantoma na pašo. Oglasite se pri sosedi, posebno pri Jimu Blaisdellu. Pa živino si oglej; odberi si nekaj konj.«

»Jaz sem svojega že videl.« je naglo odvrnil Jean. »Belec je.« Po prvem vtisu je Jean imenoval svojega konja »belonosca«; kar zaljubljen se je v to žival, še preden se je utegnil prvokrat zavihiti njanjo. Belonosca je bil videti živahen, a vendar krotak. Vzgojili so ga bili, ne ukrotili; zato ni bil vajen trdih udarcev, biča in ostrog. Rad je delal vse, kar je jezdec zahteval od njega.

Onkraj travnikov so se širili pravi pašniki; vsa zelena plan je

bila posejana z neštetiimi govedi. Prizor je bil tak, da je moral nehote navdušiti gledalca. Brata sta Jeanu vse razkazala. Srečali so nekatere izmed pastirjev in jahačev, ki so služili na ranču, med njimi tudi tršatega sivolasnega moža, čigar oči so bile rdeče in stisnjene od mnogega jahanja po vetru, solncu in prahu. Ime mu je bilo Everts; bil je oče tistega dečka, ki ga je Jean srečal blizu vasi. Everts je pravkar odiral tele, ki so ga bili volkovi zadavili. »Da, čujte, Jean Isbel,« je rekel Everts, »čas je bilo, da ste prišli domov. Pravijo, da imate bistro oko za sledi. Nu, morda zasačite starega volka, ki je napravil to reč. Zadnja dva meseca je podavil, kar jaz vem, že devet telet in junčkov. In zdaj pomislite, da smo šele na pragu pomladi.«

Proti jugovzhodu se je Grass Valley razširjala: pašne trave je bilo povsod kar v pravilnem obilju. Na zahodnem plogu tega konca doline je bilo več pristav. Jean je zvedel, da so se po jasan, močavah in stranskih dolinicah, koder je bilo zmerom dovolj vode in trave, naselili drugi rančarji. Vsako pomlad se je priselilo po nekaj novih rodbin.

Blaisdell je s svojo ogromno glavo, grivastimi rumenimi lasmi in krepko govorico spominjal Jeana levjega tipa Texancev. On ni bil toliko star kakor Jeanov oče. Imel je bobneč glas in tisti zategnjeni način govorjenja, ki je značilen za vse moške iz Texasa, ter višnjeve oči, v katerih je še vedno gorel mladosten ogenj.

»Ho, zelo ste podobni svoji sestri,« je rekel Blaisdell. »In to si lahko štejete v pohvalo, mladi mož. Oba me spominjata svoje matere. A Isbel ste vendarle. Tam zadaj v Texasu živijo ljudje, ki nikoli ne nosijo rokavice na desni roki; vrag naj me vzame, če vas nenadoma sreča tak dedec, bo mislil, da so se grobovi odprli, in bo prijel za pihalnik.«

Vrhnji čevlji (galoše) in snežni čevlji

s znamko »TRETORN« vas ščitijo pred vlago, mrazom in umazanostjo. Ta znamka je uzor izdelkov. Ni boljšega čevlja od znamke »TRETORN«.

III

DINARA MESEČNO U PLAT. POVEŽU KNJIGU. Koja vam pruža priliko da pratin najbolja dela nove svetke literature: Upton Sinclair, André Bailion, Stijn Streuvels, E. M. Remarque, Jack London, Sinclair Lewis, E. E. Kisch i drugih. IZDAVAČKO PREDUZEĆE »NOLIT«, BEOGRAD KRALJA PETRA 44. 11955 1-1

NAZNANILO

Centenemu občinstvu naznanjava, da sva otvorila na Dunajski cesti št. 71 nasproti artilerijske vojašnice

novo adaptirano RESTAVRACIJO

Postregla bova z gorkimi in mrzlimi jedili in pristnim dobrim vinom. Sprejemajo se tudi abonenti na hrano.

Se priporočata 15775 Franc in Antonija Darovec

Spreten manufakturst mlajša moč!

Sprejme se trgovski pomočnik manufakturne stroke, ki je spreten prodajalec, vešč izloženega dela, inteligenten, prikupljive zunanosti ter lepega vedenja. 15703

Ponudbe pod »Veletrgovina Ljubljana« na oglasni oddelek »Jutra«.

Ali ste že naročeni na »ŽIVLJENJE IN SVET«?

„Wolfova“ VROČEPARNA LOKOMOBILA

z visokim pritiskom 70/105 HP, najbolj obratozmožna, z avstrijske omeje postaje zaradi povečanja obrata napredaj. Cena 75.000 Din.

Ponudbe v nemškem jeziku na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »Fischer«. 15725

NESTLE-jeva MOKA Otroško zdravje

319

V BOJU PROTI JETIKI

je neobhodno potrebna knjiga

Doc. dr. Iv. Matko: Protituberkulozni dispenzar v službi socialno-higijenske borbe proti jetiki kot ljudski in kužni bolezni.

Veliko delo, ki obsega 810 strani, velja broširano Din 270.—, vezano 300.—.

Naročila točno izvršuje

Knjigarna Tiskovne zadrage v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 3.

COGNAC J.&F. MARTELL

Konjak „Martell“ je naravni proizvod, destilirani iz žlahtnih vin, pridelanih v vinskih gonicah Cognaca (Francija)

Glavno zastopstvo: Henry H. Neumann Zagreb, Bakovićeva ulica šte. 42

Kontoristinjo

s perfektnim znanjem knjigovodstva, slovenske in nemške korespondence, strojepisja in vseh pisarniških del, sprejme trgovsko podjetje. Ponudbe na podružnico »Jutra« v Celju pod značko: »Knjigovodkinja«. 15738

V elementarnih strokah verzirano, akvizicije in organizacije zmožno, prvovrstno moč **SPREJME** kot

vodjo podružnice

velika angleška zavarovalna družba.

Ponudbe z obsežnim curriculum vitae in navedbo plačilnih pogojev pod »Assicuranz-Fachmann« na Jugomosse, Zagreb — Jelačičev trg 5. 15782

Benzinske cisterne

uredjaje za skladišta benzina, benzola itd. sa pumpom po sistemu »Solzkotten G. m. b. H.« Berlin, kao i bez pumpe po hidrauličkom sistemu »G. Rumpel A. G.« Wien, isporučuje i postavlja

Union gradjevinsko i trgovinsko A. D. — BEOGRAD Kralja Milana ulica 10 15628

Čitajte knjigo - Čitajte knjigo - NAPOLEON BONAPARTE

O tem velikem možu postoji že cela knjižnica literature. Najmilkavnejše razkriva njegove dobre in slabe lastnosti, njegove javne in zasebne afere in doživljaje Conan Doyleov roman Napoleon Bonaparte.

Broširan velja Din 40.—, vezan Din 52.—. — Pravkar ga je izdala v Levstikovem prevodu

Knjigarna Tiskovne zadrage v Ljubljani, ŠELENBURGOVA ULICA ŠTEV. 6.

MIKLAVŽEVA RAZSTAVA IGRAČK

v prodajnih prostorih trvdke

Ant. Krisper, Ljubljana Mestni trg 26

v nedeljo dne 23. novembra od 9. do 12. ure in od 2. do 7. ure zvečer. 15790

Zahvala

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so našega dragega očeta

JOSIPA ŠLAJPAHA

spremlili na njegovi zadnji poti; posebno še predstavnikom ljubljanskega magistrata, zastopnikom žandarmerije, kakor tudi vsem tistim, ki so v teh težkih dneh sočustvovali z nami.

Ljubljana, 22. novembra 1930.

Žalujejoči ostali.

15695

Električne motorje

generatorje (dynamo), kovaške ventilatorje, vodne sesalke, vodogrele itd., iz tovarn ELIN, nudi:

„Elektrotehna“ d. z. o. z.

LJUBLJANA, Vegova ul. 2.

Izvršuje tudi: Elektrifikacije industrijskih naprav, mlinov, žag itd. 377

Dobra kvaliteta - po ceni blago!

Prodamo

po reklamnih cenah:

6 komadov rjuh (plaht) za posteljo, zarobljenih, širina 150 cm, dolžina 220 cm, iz dobrega češkega bombazastega platna št. 36 Din 400.—, boljše vrste št. 40 Din 440.—, iz pravega lanenega platna Din 575.— za 6 kosov!

Ostanke (Reste) izključno češkega tekstilnega blaga in to: 20 m raznega pravega češkega šifona, platna za perilo in posteljnino, širina 80 cm, dolžina posameznih kosov 3 do 8 m, vse za 260.— Din.

20 m raznega pravega češkega cefirja, kanafasa, druka itd. za perilo in posteljnino, dobre barve, širina cca 75 cm, dolžina posameznih kosov 3 do 8 m, vse za Din 250.—.

Zahtevajte posebne ponudbe.

Prepričajte se o solidnosti našega podjetja.

Prodajamo samo zajamčeno ČEŠKO BLAGO.

Po poštmem povzetju pošilja

Češki trgovački muzej: Roubiček i drug Sarajevo. 17751

Jutrovi mali oglasi

siguren uspeh!

Urejanje Davorin Ravhen. Izdaja za konzorcij »Jutra« Adol Ribnikar, Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Franc Jezeršek, Za inseratni de je odgovoren Alojzij Novak. Vsi v Ljubljani.